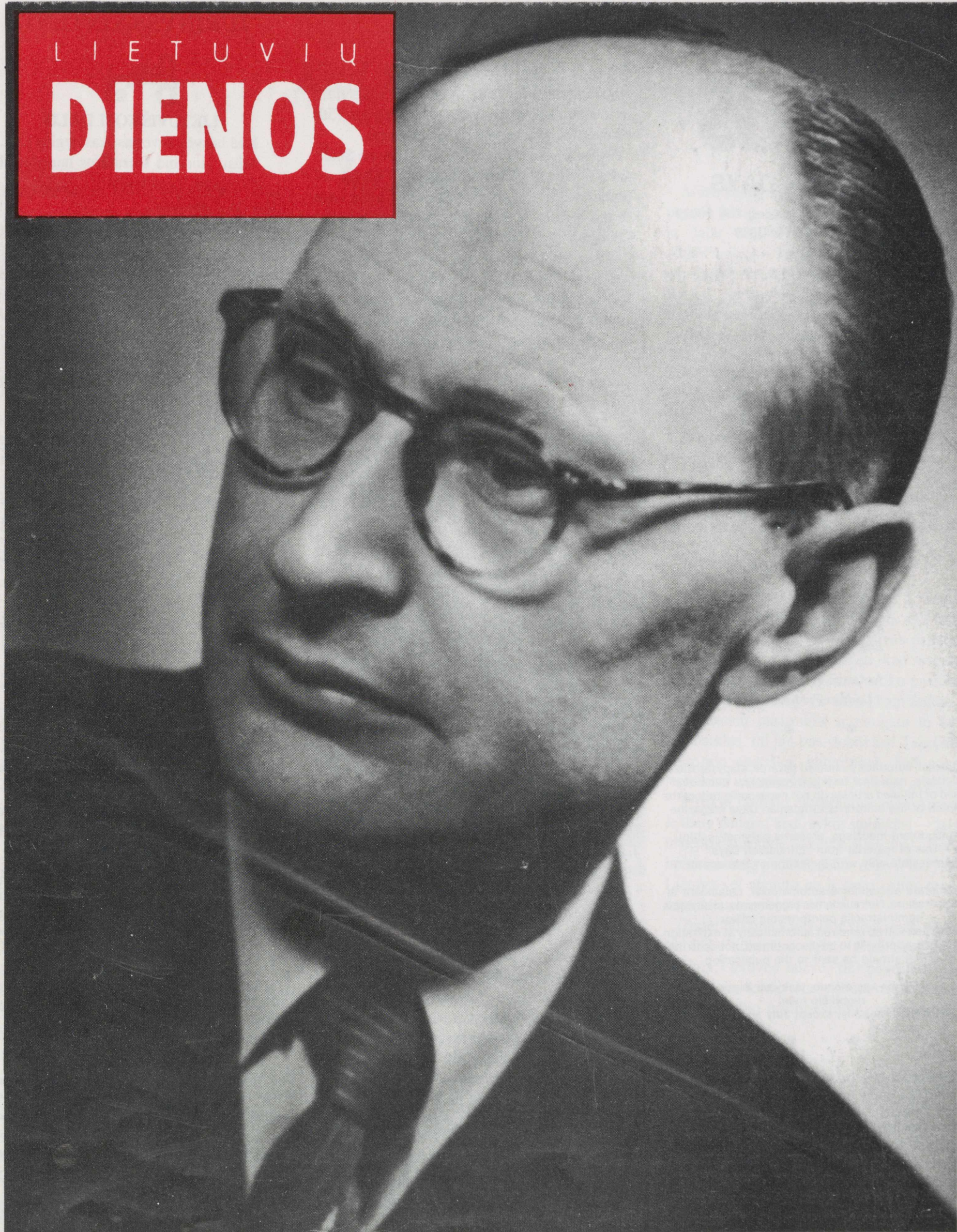

L I E T U V I Ų

DIENOS

JAUNIMO LITERATŪROS RAŠYTOJAS VYTAUTAS TAMULAITIS

LITHUANIAN DAYS

MARCH

1988

1988 M. KOVO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213)664-2919

1988, Kovo Nr. 3 (383)
March, 1988 No. 3 (383)

Eina XXXVIII metai Volume XXXVIII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn.
Published monthly, except July and August

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

Vytautas Tamulaitis

who matured as a writer of children's literature in independent Lithuania, celebrating his 75th birthday at the beginning of this year.

He was born on Jan. 12, 1913, on the South side of the Nemunas, near the village of Seredžius, where his parents owned a big farm in the hamlet of Sutkiškės. Vytautas was the youngest of 5 children.

After his parents' early deaths, the oldest sister ran the farm. Every child in the family had a chance to receive a higher education, and some of them graduated from university. His older brother Stasys received degree in Liberal Arts became a teacher, and wrote fiction and essays on literature and culture.

In 1933 V. T. graduated from high school in Marijampole, and entered Vytautas The Great University in Kaunas. He started in the school of law but later changed to the school of biology and mathematics because he was fascinated with nature and world of insects and flora.

After completing his required military duty, he stayed in the military and was the editor of **Kariūnas (The Cadet)** magazine until the Soviet invasion of Lithuania in 1940.

V. T. started writing in high school. In 1935 he received the Lithuanian Red Cross Literary award for children's literature work "The Adventures of a Little Ant". For a long time Lithuanian Red Cross took great interest in children's literature by giving awards and publishing the children's monthly **Žiburėlis**, which was edited by V. T. for some time.

Besides "The Adventures of a Little Ant", his noteworthy children's books are: "Notes of a Little Rabbit" (1935), "Spring is coming" and "Little Vytas's notes" (1937), "Night on the River Nemunas" (1938), "One Time" (1942), "The Return" (1948), "The Journeys of a Musical Cricket" (1960).

V. T., like thousands of Lithuanians, left his country because of oncoming Russian invasion and lived in a Displaced Persons Camp in Blomberg, Germany, from where he emigrated to Canada. At that time Canada needed laborers not intellectuals. Even persons with degrees had to become coal miners, like well know author J. Kralikauskas and others: so V. T. earned living as a laborer until he got a job at an art gallery where he was eventually promoted to supervisor.

His literary works became internationally known in 1970 when an International anthology of children's literature "Children Everywhere" printed his short story "Little Peter's Flag". His "Adventures of Little Ant" was published in the USA in English, and in 1980 the Canadian Committee of Culture gave V. T. grant to write a book for children.

Lithuanian literary critics acclaim V. T. as a classic writer of children's literature.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Kad laisvės nevertas, kas negina jos....	3
Mūsų jaunimo literatūros numylėtinis (Vytautas Tamulaitis).....	4
<i>Vytautas Tamulaitis</i>	
Sugrįžimas.....	8
<i>Jurgis Gliuda</i>	
Didžiojo poezijos keliu.....	9
Adomui Jakštui atminti.....	10
<i>Adomas Jakštas-Dambrauskas</i>	
Eilėraščiai.....	11
V. Šv.	
Saulėtoje Kalifornijoje.....	12
<i>ELTA</i>	
Rašytojų sukilimas prieš savo savaitraštį.....	14

ENGLISH SECTION

Vytautas Tamulaitis.....	2
<i>Aldona Ryan</i>	
The Mare in the Night.....	15
The Lady and the Chekists.....	18
<i>Daniel Yenkevich</i>	
Lithuania is Alive.....	19
On the importance of correct terminology.....	20
Not 20 million, not Russians, not war dead.....	21

Atsiųsta paminėti

Maironis. Nuo Birutės kalno. Poema.

Illustravo ir viršelį piešė dail. **Ada Korsakaitė—Sutkuvienė**. Išleido mecenatai. 64 psl. Kaina 5 dol. Sukrauta ir platina: "Darbininkas", 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Tai pirmą kartą lietuvių kalba atspausintas mūsų didžiojo dainiaus Maironio praėjusiame šimtmeityje lenkiškai parašytas kūrinys, kurį lietuvių kalbą išvertė poetas **Faustas Kirša**. Redagavo, įžangos žodį parašė ir spaudai paruošė Bernardas Brazdžionis.

Dr. Kazio Šidlausko "**Svarstybos visuomeniniais ir teisiniais klausimais**", 216 psl., kaina 6 dol.

Išleido Leono XIII Fondas, Čikagoje.

Broniaus Povilaičio **Lietuvos žemės ūkis 1918-1940**. Išleido dr. Br. Povilaičio knygos leidimo fondas. Toronto, 1988.

After raising and educating two children, a daughter Vida and a son Vytautas, both with teaching degrees, he and his wife Marija are quietly spending their retirement years in Toronto, Canada. He has prepared a short story, "A Summer's Tale", for publication in English. Once in a while he contributes to Lithuanian periodicals in Canada and the USA.

Kad laisvės nevertas,

kas negina jos

Kiekviena tauta, tvirtai nusistačiusi išlikti, stengiasi išsaugoti savo tautos kultūrinės vertybes: gimtąją kalbą, kultūrą, tradicijas, tikėjimą; visada stengiasi stiprinti tautinį sąmoningumą, ginti savo laisvę, gi ją praradus — vėl dėl jos atgavimo atkakliai kovoti, kovoti iki laisvės susigražinimo.

Valstybės, kaip ir žmonių gyvenime, ne visada viskas gerai sekasi. Buvo rimtų priežasčių, kurios atvedė prie kadaise didelės ir galingos Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos žlugimo. Tačiau lietuvių tauta neišnyko, bet įvairiais būdais, ginklu ir uždrausta lietuviška knyga, kovojo už savo išsilaikymą, kovojo už tautos laisvę... ir įvyko tiesiog stebuklas! Lietuva, tripiama ir niokojama, jos žemėje susirėmusių, dviejų Europos galiūnų, vos tik praėjus trims su puse metų nuo pirmojo pasaulinio karo pabaigos, paskelbė Lietuvos nepriklausomybę ir, savanorių ginklais ir krauju, įtvirtino laisvę. Lietuva kaip mitologinis Feniksas atgimė iš pelenų...

Išliepsnojus II-jam pasauliniui karui, Lietuva vėl tapo pavergta, tačiau praėjus tik vieneriems metams, 1941 m. birželio 22-ą dieną, tauta sukilo ir vėl pasiskelbė savarankiška valstybe su sava laikinąja vyriausybe. Nors toji savivalda truko mažiau dviejų mėnesių, tačiau ji buvo ypatingai reikšminga tolimesnei mūsų tautos istorijos eigai.

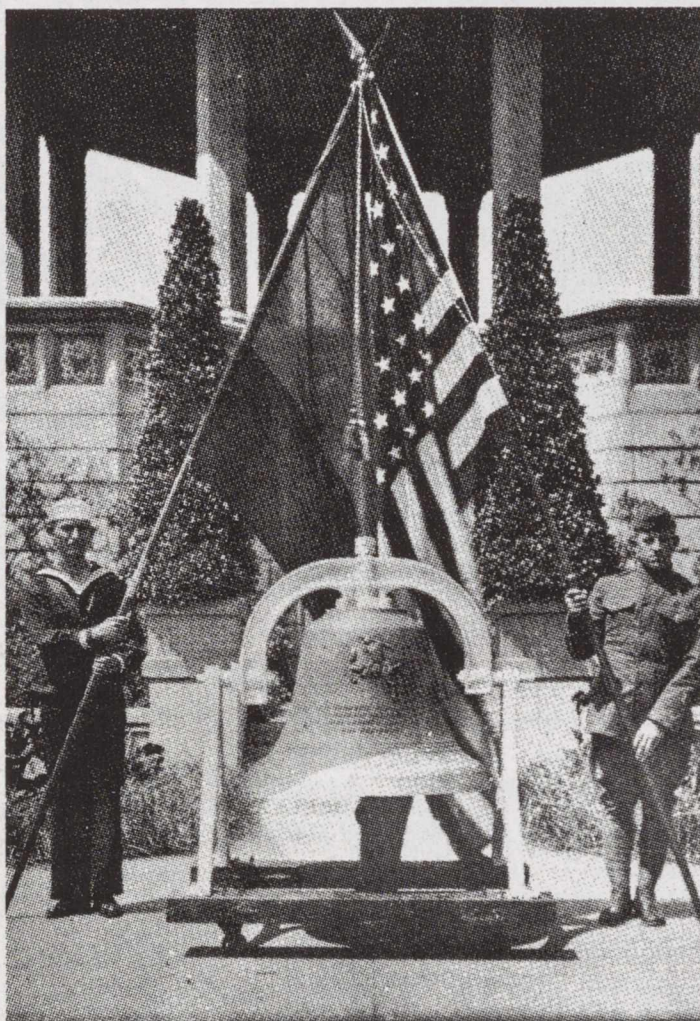
Tikėjimas į krašto ir tautos laisvę yra panašus tikėjimui į Dievą. Įžymusis mokslininkas Pasteras yra pasakęs: "... didelis žinojimas artina prie Dievo, mažas — tolima nuo Jo". Jei mes tvirtai tikėsime būsima Lietuvos laisve, tuo pačiu metu mes pajusime didelį norą ir ryžtą prisidėti prie laisvės greitesnio atgavimo. Pajusime taip pat ir sąžinės balsą: **ar viską padariau ką galėjau**, kad Lietuva vėl taptų laisva?

Visada prisiminkime užrašą ant 1922-siais metais Amerikos lietuvių Lietuvai padovanoto Laisvės Varpo: **"O, skambink per amžius, vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos"**.

Neveiklus lietuvis yra **geras, nors ir netiesioginis, Lietuvos pavergėjo talkininkas**. Neveiklumas, tai mūsų tautos kilnių siekių, jos idealų savotiška išdavystė.

Mūsų visų lietuviškoji veikla — Lietuvos laisvės atgavimo garantija

Ištraukos iš prof. Vytauto Skuodžio kalbos, pasakytos vasario 21 d., per Lietuvos nepriklausomybės minėjimą Los Angeles.

Lietuvos Laisvės varpas, JAV lietuvių padovanotas Lietuvai.

Liberty Bell, a gift from American-Lithuanians.

Nuostabu, kad kai kurie tikrai veiklūs Amerikos lietuviai net nežino, kad Stalino-Hitlerio slapto suokalbčio, dėl Pabaltijo laisvųjų kraštų pasidalinimo, tekstas jau yra seniai paskelbtas ir visiems prieinamas. Nedelsiant reikėtų tekstą paimti iš Londone išleistų Vokietijos užsienio reikalų ministerijos dokumentų rinkinių VII-jo tomo ir jį anglų, lietuvių ir kitomis kalbomis išleisti masiniu tiražu ir pastoviai platinti visur, įjungiant ir ok. Lietuvą.

Mūsų kaimynų latvių aktyvią veiklą išeivijoje parodo faktas, jog JAV ambasadorius Maskvoje Jack Matlock nepriėmė Latvijos TSR Aukščiausios Tarybos atstovų, norėjusių pareikšti protestą dėl JAV Kongreso Atstovų Rūmų priimtų rezoliucijos Latvijos nepriklausomybės šventės (lapkričio 18 d.) proga. Lygiai taip pat jis pasiūlė ir su Lietuvos TSR vyriausybės nariais š. m. vasario 16 d., atvykusiais į JAV ambasadą pareikšti protestą dėl Amerikos kišimosi į Lietuvos TSR vidaus reikalus.

Šie pavyzdžiai rodo, kad patiems sovietams Pabaltijis yra Achilo kulnas...

Politiniai-diplomatiniai keliai į Lietuvos laisvę, atrodo, labai ilgi, migloti. O vis tik ir politikoje kai kurios diplomatinės priemonės daro stebuklus. Nesinori tikėti, kad sovietai be jokios naudos sau, pagaliau sutiko pasitraukti iš Afganistano. Jeigu jie tikrai, kaip žadėjo, per 10 mėnesių pasitrauks ir daugiau to krašto neišnaudos, tai jau bus stebuklas! Taigi ar yra pagrindo apatiškai galvosena, kad panašus stebuklas neįmanomas ir Lietuvos atžvilgiu?

Pirmoji lietuvių emigrantų banga Amerikoje daug padarė, kad įvyktų stebuklas — laisvos ir nepriklausomos Lietuvos atkurimas. Išeivijos lietuviai daug padarė, dabar daro ir darys, kad Lietuva vėl atgautų ne iš savo kaltės prarastą nepriklausomybę.

Todėl būkime kantrūs ir stenkimės, kad šito stebūklo būtumem verti. Šituo stebūkle — būsima Lietuvos laisve, tiki pavergtoji mūsų tautos dalis, kitaip tenai nebūtų nuolat augančio ir stiprėjančio pasipriešinimo pavergėjui.

Pastarųjų dienų įvykiai ok. Lietuvoje parodė, jog pavergtoji lietuvių tauta ateityje dar daug kartų pasauliui primins savo laisvės siekimus. Susidorojimas su demonstrantais ir jų areštai, o tokių buvo virš 40, parodė pasauliui ir tai, jog Sovietų sąjungoje Michailo Garbačiovo pradėta "perestroikos", "glasnost" ir "demokratizacijos" politika neliečia žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių srities ir nekiek nepalengvina pavergtų kraštų padėties. Visi šie komunistiniai šūkiai yra skirti tik sovietų valstybės krašto ūkio pakėlimui ir jos ekonominės galios sustiprinimui.

Mūsų jaunimo literatūros

numylėtinis

“Lietuvių Dienų” redaktoriaus
pasikalbėjimas su vaikų literatūros rašytoju
Vytautu Tamulaičiu.

Toronto, 3 kovo, 1988

— Kokia buvo pradžia, kas paskatino rašto
darbui ir kur spausdinai?

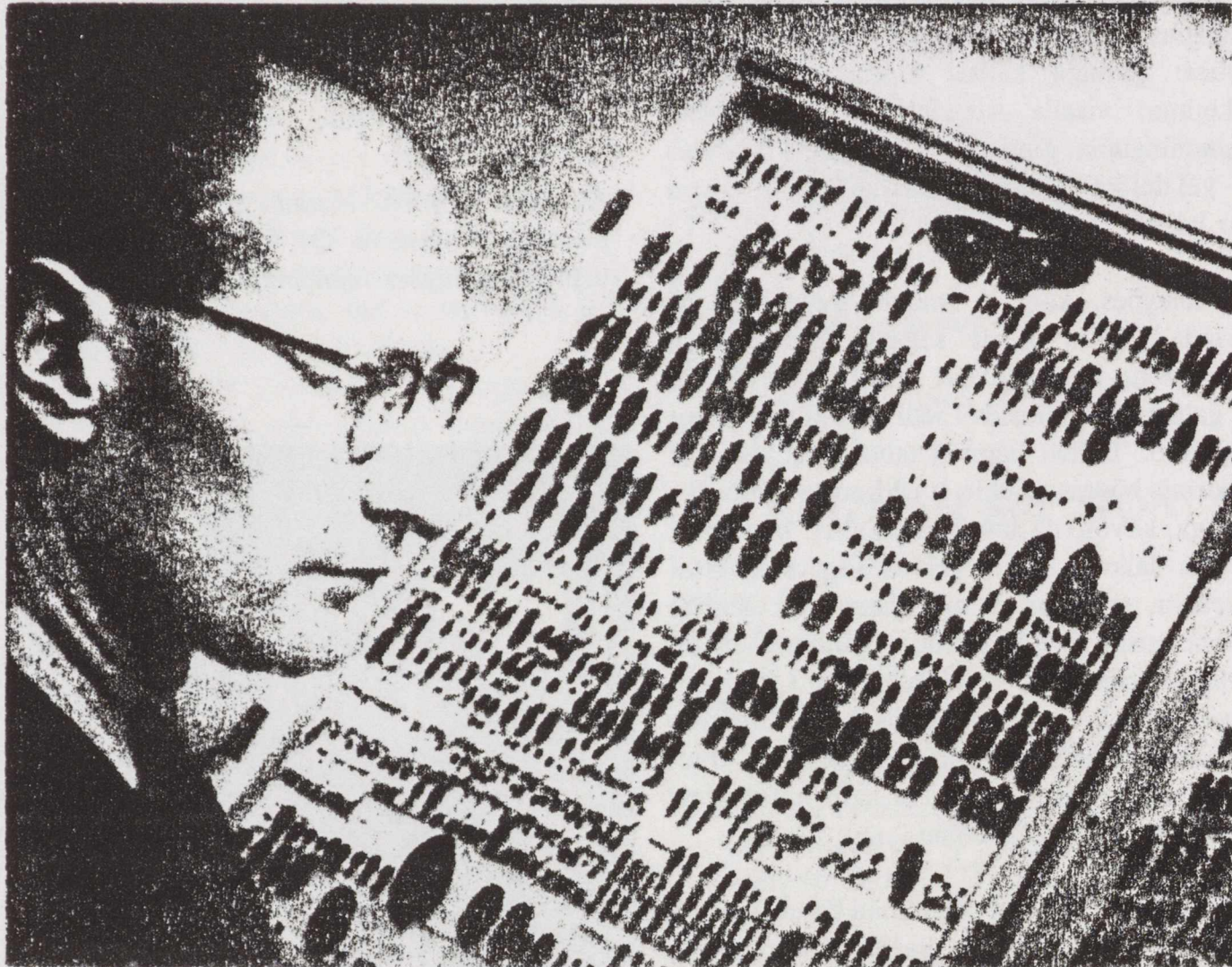
— Pirmą pasakėlę parašiau “Žvaigždutei”,
būdamas trečioje klasėje “Kaip kunigas
pašventino pypkes”. Tai motinos pasakėlė. Kai
sunešė kaimiečiai savo pypkes pašventinti, tai
kunigas su lazda “pašventino”, visas
sudaugydamas. Tuoju gavau pirmą laišką iš
redaktoriaus S. Tijunaičio su pagyrimu. Tai ir
pradėjau jam rašyti. Ketvirtoje klasėje pradėjau
ilgą tęsinį “Dėdės Vingilio pasakojimai”, kurie
truko rodos, net trejus metus. Vėliau iš jų
pataisyti ir išleisti “Vytuko užrašai”, tai buvo
mano dėdės J. Paukščio, knygnešio ir
pasakoriaus pasakojimai. Už juos gavau ir
pirmą honorarą iš Blaivybės draugijos, net 300
litų. Gimnazistui tai buvo pasakiška suma. Su
draugais ilgai valgėm šokoladą ir saldinius,
nupirkau studentui broliui palatą. Buvau
dėkingas ir “Žvaigždutės” redaktoriui, kuris
neatlaidžiai vis rašė laiškus, kad rašyčiau. Jei
ne mielas S. Tijunaitis vargu ar būčiau tiek
daug rašęs “Žvaigždutei” gimnazijos suole.
Šiandien, ką esu parašęs, už pirmuosius
žingsnius dėkingas jam.

O paskui 6 ir 7 klasėje pradėjau rašinėti į
“Ateities spindulius”. Redaktorius Bernardas
Brazdžionis parašė net laišką ir pagyrė už pirmą
novelę “Švilpinė”, jaunystės meilei pradėjus
kutenti širdį. O kai Bernardas idėjo vėliau ir
mano didelę fotografiją į “Ateities spindulius”,
ir dar su gražiais komentarais, tai netikėtai
iškilau į “parnaso” viršūnes... Bet svarbiausiai
patikėjau, kad rašyti ir toliau galiu. S.
Tijunaičiui ir Brazdžioniui, tik jiems, esu
dėkingas ką parašiau. Brazdžionis jau mane
ivedė į platesnius vandenius. Dabar, jau parašius
11 knygų, akims gėstant, malonu prisiminti
tuos, kurie paėmė už rankos, išvedė į kelią,
kuriuo nuėjau. Gal būčiau ir toliau nuėjęs, jei
ne karai ir emigracija. Fizinis darbas Kanadoje
ir tie “overtaimai”, daug ką surijo.

— Kada perėjai į jaunimo, ar gal geriau
sakant, į vaikų literatūros sritį ir kodėl?

— Mano noras buvo rašyti tik jaunimui.
Parašiau 11 knygų, iš kurių dar dvi nepamatė
saulės šviesos. “Vasaros pasaką” leidžia LB
jaunimo sekcija Čikagoje. Anglų kalba ta pati
knyga, leidėjui prašant, sutrumpinta. Bet kada
ji pasirodys, neturiu supratimo. Čia ne
Amerikos galvosena, o anglosaksų įtaka, nors
 greit mažėjanti.

— Ar turėjo kokios nors įtakos “Bitė Maja”,
Prano Mašiotto į lietuvių kalbą išversta ir vaikų
mėgiama apysaka?

Vytautas Tamulaitis prie savo vabalų kolekcijos.

Vytautas Tamulaitis with his insect collection.

Rašant iš vabzdžių “gyvenimo”, juos per-
sonifikuojant negalima jų veiksmų nei jų “gal-
vosenos” “laužti iš piršto” — reikia būti
susipažinus su jų pasauliu, “elgsena”,
“papročiais”... Kiek pamenu, esi man rodes
savo susidarytus vabzdžių rinkinius, savo
zoologines kolekcijas. Ką galėtum apie tai ir
mūsų skaitytojams papasakoti?

— “Bitė Maja” man patiko. Bet dabartine
nuomone, ji buvo per daug supasakinta. Ir aš
panorėjau parašyti apie bites, kurių gyvenimą
gerai išstudijavau Vokietijoje. Tik Kanadoje
parašiau “Vasaros pasaką”. Bet pirmam
puslapyje išėjau skaitytoją.

“Ne, ne, tai ne pasaka, o tikri nuotyčiai
mūsų mažųjų draugų ir priešų”.

Mano vabaliukų gyvenimo kasdienybė yra
tikra. Pasaka ji tik tiek, kad jie kalba mūsų
kalba. Tik galiu pridėti, kad mano vabalų
kolekcija yra grynai pažinimui, arčiau ispėti to
mažo vabalėlio gyvenimą ir jo siekius. Jį rankoj
vartydamas, žiūrėdamas į spalvas, jau ir
susidariau jo istorijos pradžia... Yra ir tokių,
kurie tik vieną dieną gyvena. Mano aprašyta
“Viendienė skrajotoja”. O tikras jų gyvenimo
aprašymas, ne fantazija, man davė tik kreditą.

Pažinus to mažiuko gyvenimą, paaiškėja ir jo
tikslai. Ar jis mūsų priešas ar draugas. O anglų
kritikams “good not only from literary but also
from educational point of view...” Tas kar-
tota recenzijose “Skrudėlytėje” ir “Svirplio
muzikanto kelionėse.”

— Kaip skaitytojai ir kritika sutiko
“Skrudėlytės Greitutės nuotykius”?

— Kiek atsimenu apie “Skrudėlytę
Greitutę” spauda atsiliepė labai palankiai.
Rodos, ir Bernardo Brazdžionio buvo recenzi-
ja, gana ilga, “Ryte”, gražiai atsiliepė apie
“Skrudėlytę”. Visos recenzijos, be išimties
buvo geros. Švietimo ministerijai nupirkus ar-
ti 2000 egz. į visus mokyklų knygynus,
“Greitutę” greit išbėgo iš knygynų. O kai
“Raudonasis Kryžius” ją premijavo, tai su
“karūna” “išėjo į pensiją”. O angliškas ver-
timas atnešė autoriui retą pasisekimą: buvo
paskirta 9200 dol. parašyti “Vasaros pasaką”.
Ne visos mokyklų bibliotekos pirko
“Greitutę”. Bet ne daugel buvo siūlyta dėl per
mažo tiražo. Viena biblioteka užsakė net 100
kopijų ir pats autorius nuvežė. Pirko likusias
ir lietuviai savo vaikams ir anūkams. O
Amerikoj prezidentui Johnsonui paskyrus

bilijoną dolerių papildyti bibliotekas, leidėjas rašė: knyga nepaprasati gerai eina, lauk čekio. Taip jo tebelaukiu ligi šios dienos, nes pinigai, matyt, reikalingi leidėjui, o ne rašytojui.

— *Ką daugiau esi parašęs ir išleidęs vaikams?*

— Parašiau Kanadoje "Svirplio muzikanto kelionės". Leidėjas be autoriaus žinios išleido dviem dalim —, kaip ir Lietuvoj padarė "Vyties" leidykla, tik biznio sumetimais. Reikalavo "Greitutę" ir "Kiškelio užrašus" sudėti į vieną knygą. Autoriui iš kalno sumokėjus už vieną knygą, padarė paskui dvi.

V. Tamulaičio parašytos knygos jaunimui.

V. Tamulaitis's children's books.

Recenzijos buvo geros, o ypač J. Kojelio. Jis rašė: "Jei Vytės Nemunėlio 'Meškiukas Rudnosiukas' tarsi apvainikuoja eiliuotą vaikų literatūros žodį, tai Vyt. Tamulaičio 'Svirplio muzikanto kelionės' norėtusi skirti panašų vaidmenį prozinėje kūryboje". (Draugas 61.4.15) Ir prikašiojo, kad spaudos susidomėjimas buvo per menkas, nes užėjusi romanų manija.

Bet aš užtai "didžiuojuos" ne romaną rašęs, o laimėjęs konkursą patekti į "Children Everywhere" išleistą knygą milijoninio tiražo, kur dalyvavo 32 tautų rašytojai. Leidėjai negavę iš Lietuvos rašytojų d-jos atsakymo, nes Lietuva jau neegzistavo; kreipėsi į konsulą Daužvardį. Jis paprašė Rašytojų d-jos duoti keturius

SVIRPLIO MUZIKANTO

KELIONĖS

V. Tamulaičio parašytos knygos jaunimui.

V. Tamulaitis's children's books.

rašytojus parašyti jaunimui apie Lietuvą ir atstovauti ją savo rašiniu šiame 32 tautų milijoniniame leidinyje. Gavau laišką ir aš ir pamėginau laimėti. Už 3 savaites gavau laišką, kad mano "Little Peter's Flag" yra "excellent story" ir dar priedas 500 dol. čekis už tą trumpą rašinėlį.

Ten našlaitis berniukas, kupriukas, Vasario 16, iškelia pilies bokšte Lietuvos vėliavą, slėptą skalbėjos motinos, okupavus Lietuvą.

Vienoje kronikos žinutėje rašoma:

Chicagos vidurmiestyje ant upės kranto stovi modernūs Chicago Sun-Times-Chicago Daily News dienraščių rūmai. Marmuro sienomis pasipuošusiame rūmų vestibulyje per visą birželio mėnesį plevesuoja 32 pasaulio tautų vėliavos. Jų tarpe matome ir nepriklausomos Lietuvos trispalvę. Ten išstatyta 32 geriausių pasaulio vaikų rašytojų knygų paroda. Tarp tų 32 rinktinių rašytojų randame ir lietuvių Vytautą Tamulaitį, gyvenantį Kanadoje. Jo rašinys iliustruotas dailininkės Zitės Sodeikienės spalvuotais paveikslais. Tai knyga išleista *Field Enterprises Education Corporation*, su skyriais Chicago, London, Rome, Sydney, Toronto.

Kadangi rašytojas Vytautas Tamulaitis yra gimęs ir užaugęs nepriklausomoje Lietuvoje, prie jo stalelio plevesuoja ir neprikl. Lietuvos vėliava. Anglų kalba paskelbta ir jo biografija. Ten pasakoma, koks likimas yra ištikęs Lietuvą. O ši, laisvajam lietuviui pasididžiavimą kelianti paroda keliauja per visą pasaulį.

— *Teko girdėti apie gautą užsakymą (ar stipendiją) iš Kanados (nežinau kokios įstaigos) parašyti vaikams knygą angliškai — ką galėtum apie tai papasakoti?*

— Kanados Meno Komisija, Otavoje, kasmet skiria parašyti romanui 15,000 dol., o jaunimui literatūrai 9,200 dol. Autorius turi būti išleidęs bent vieną knygą jaunimui ir atsiųsti ją su penkiomis recenzijomis. Komisija skiria ir dar kelias mažesnes premijas. Man dirbant Meno Galerijoje, buvo ir vienas rašytojas kanadietis, kuris buvo gavęs 300 dol. nusipirkti rašomą mašinėlę. Padovanojau jam ir savo "Skrudėlytę". Ir štai po kiek laiko jis atnešė man užpildytą blanką su prašymu paskirti literatūros pašalpą parašyti jaunimui knygą. Nė galvoti apie tai nenorėjau. Bet jo prikalbintas pagaliau užpildžiau, kad noriu parašyti "Vasaros pasaką" iš bičių gyvenimo. Ir pridėjau anglišką vertimą "Skrudėlytės" ir penkias recenzijas. O jau buvo paskutinės dienos ligi termino. Pasiunčiau ir užmiršau.

Už keturių savaičių gavau atsakymą su Meno Komisijos sprendimu, kad man paskirta 9200 dol. parašyti "Vasaros pasaką" knygai. Pinigai bus išmokami kas metų ketvirtis, ne iš karto. Matyt bijota, kad pinigai nebūtų "pragerti". Ir kas metų ketvirtis turi būti autoriaus pranešimas, kiek parašyta ir kaip sekasi. Toks lėtas darbas nebuvo mano charakteriui. Tai reikėjo ir "pameluoti" "Skrudėlytę Greitutę" parašiau per 10 naktų, o "Vasaros pasaką" užtruko ilgiau. Anglų kalba, leidėjas (200 psl.) prašo ją sutrumpinti. Ji jau sutrumpinta, bet kada išeis, dar neaišku. Noriu dar idėti skyrelį, kad skrudėlės, kaip žmonės, naudoja narkotikus. Ir išmiršta dideli skrudėlių miestai, kaip sužinota pagal paskutinius tyrinėtojų atradimus... Apie tai plačiau bus knygoje.

— *Ar paseki dabartinę Lietuvos vaikų literatūrą — prozą ir poeziją — kaip ji atrodo. Ar yra kas nors panašaus į "Skrudėlytę Greitutę"? O gal yra kas domėjęsis "Greitutės" išleidimu Lietuvoje?*

— Ne, nepaseku. Tik rašytojas iš Lietuvos V. Petkevičius skambino iš Čikagos ir paliko savo knygų vaikams pas seserį, kuri buvo jo mokytoja pradžios mokykloje. Ir jis prašė laiškais, o ir telefonu, kad sutikčiau "Skrudėlytę" išleisti Lietuvoje. Po ilgo galvojimo ir patartas daugelio, pagaliau sutikau. Juk jaunimui nėra ten nieko blogo, o tik savo namų meilė. Gavau ir Petkevičiaus laišką, kad išleisią "Greitutę" kitais metais.

Iš Lietuvos gavau tik "Lietuvių vaikų proza", didelę kietais viršeliais, knygą. Įdėta ir mano du skyreliai iš "Kiškelio užrašų". Įžangoje V. Auryla rašo: V. Tamulaičio kūryboje gamta turi kiek kitokią prasmę. Čia realusis gyvenimas, einantis siužeto pamatu, dvigubai pakeičiamas: personifikuojamas-supasakinamas ir paverčiamas alegorija-žmogaus gyvenimo pasauliu. V. Tamulaičio apysakų pagrindiniai veikėjai, neteisingai apkaltinami ir kitaip

skriaudžiami, su gyvenimo blogybėmis kovoja sąžiningumu, kantrybe, atvira širdimi. Tačiau autorius iki galo neižvelgė tikrojo blogio šaltinio-socialinės nelygybės, todėl jo kūryboje pozityvi mintis neretai atsiduria aklavietėje ir meninis vaizdas blanksta nuo graudokų apeliacijų į abstraktųjį humanizmą... ”

Vyt. Tamulaitis, karo mokyklos karininkas ir "Kariūno" redaktorius, su žmona Marija prieš 50 metų.

Vyt. Tamulaitis military academy officer and editor of "Kariūnas" with his wife Marija 50 years ago

Vyt. Tamulaitis, sulaukęs 70 metų, su žmona.
Vyt. Tamulaitis and his wife celebrating his 70th birthday.

V. Tamulaičio gimtinė, vaizdas iš sodo. Anapus Nemuno matosi Seredžiaus miestelis, ten įteka į Nemuną Maironio apdainuota Dubysa.

View from the garden of V. Tamulaitis's birthplace. On the other side of the Nemunas can be seen the town of Seredžius, where the Dubysa, praised in song by Maironis, flows into the Nemunas.

V. Tamulaitis su vaikaičiu ir jo draugu.

V. Tamulaitis with his grandson and friend.

V. Tamulaitis su savo vaikaičiais.

V. Tamulaitis with his grandchildren.

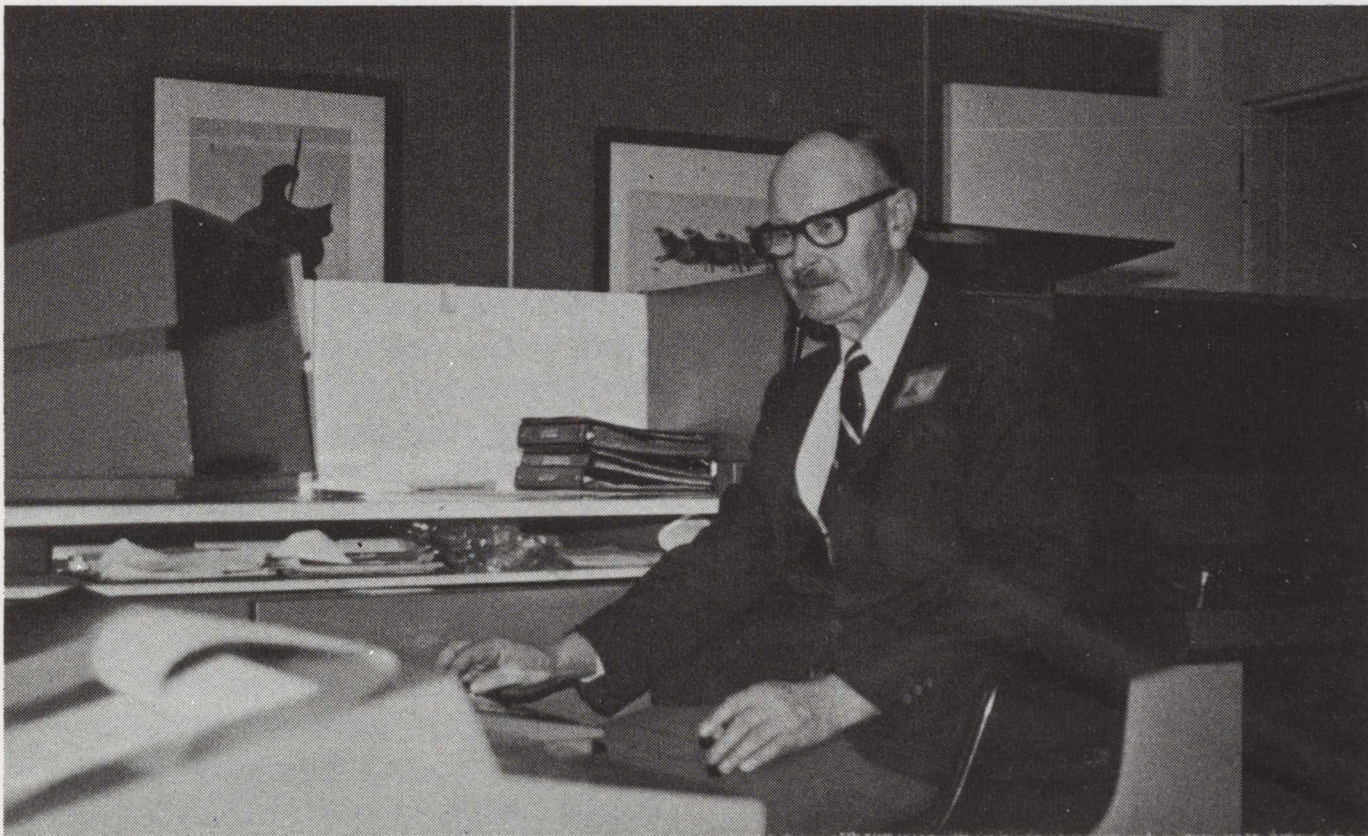
Auryla nori, kad vaikai politikuotų ir spęstų socialines problemas metę savo žaidimus... Bet mūsų vaikai ir anūkai to nedaro, nedaro nė jų vaikai.

— Kaip jau pasikalbėjimo pradžioje buvo užsiminta, nors ir brandaus amžiaus sulaukta, mums ano meto Tamulaičio skaitytojams tebesi jaunas pasakorius. Idomu, kokie nuotykių lydėjo autorių, pasitraukus iš tėvynės? (Patekus į Kanadą, darbo srityje ir pan.)

— Pasitraukus iš tėvynės sunkiai gavom butą Toronte. 1939-40 metais anglų oranžistų įtaka dar buvo stipri, šaipėsi iš mūsų pavardžių. Su vaikais anglai nepriėmė į namus. Po ilgos medžioklės, laikinai gyvendami pas lenkų komunistę, pagaliau gavom gražų butelį pas lietuvius, senuosius ateivius Kalinauskus, arti gražaus parko. Ir nesunkiai gavau geresnį darbą, pradžioje kasės telefono stulpams duobes. Pirmą dieną iškasęs septynias duobes "formano" buvau apibartas, kad per daug iškasiau. Daugiau kaip 5 negalima, nes greit pritrūksim darbo. Stovėt taip pat negalima, o tik lėtai judėti... Tas buvo sunkiau, kaip iškasti duobes. Tai reikėjo ieškoti kitų darbų. O jų buvo daug. Po visų kitų, patys 6 paskutiniai gražiausi metai buvo meno galerijoje. Greit pasidariau Supervisor ir vaikščiojau su kaklaraiščiu. Jokio keiksmo, jokio pravardžiovimo čia neišgirdau per 6 metus, o tik su pagarba tiesiamą nuoširdžią ranką.

M. ir V. Tamulaičiai su savo geraisiais kaimynais vasarvietėje, ats. gen. Nadon ir jo žmona. Marija and Vytautas Tamulaitis and their summer house neighbors, General Nadon (retired) and his wife.

V. Tamulaitis Ontario Meno galerijoje prie kompiuterių.

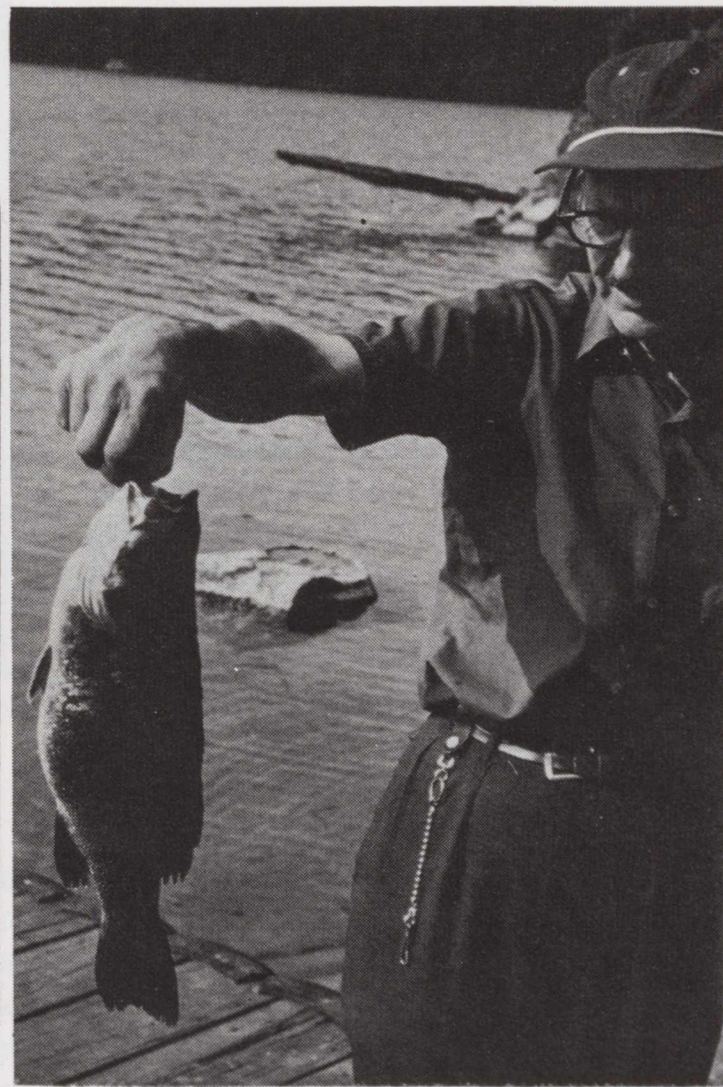
V. Tamulaitis at a computer in the Ontario Artists' Gallery.

— Kaip sveikata, kokios nuotaikos ir kas dabar "guli ant rašytojo stalo"?

— Tik šiemet pajutau svaigimą galvoje, kuris neapleidžia, nors ir imu vaistų nuo kraujo spaudimo. O ant stalo guli tik dvi neužbaigtos apysakėlės. Nieko daugiau. "Žiburiams" parašiau 10 ar 12. Kelios gana ilgos,ėjusios per kelias atkarpas. Viena iš jų "Brolienė", ne

tik žodžiu, bet ir telefono paskambinimų susilaukė pagyrų, kas pirmą kartą gyvenime man atsitiko.

— Mielas Vytautai, ačiū už nuoširdų ir atvirą pokalbį. Prisidedame prie gausaus būrio Jūsų skaitytojų, užaugusių nepriklausomoje Lietuvoje ir už jos ir, 75 metų sukakties proga, linkime sveikatos ir naujų literatūrinių sėkmių.

Graži pagauta žuvelė.
Nice catch...

SUGRIŽIMAS

Vyt. Tamulaitis

Ant putojančių marių kranto pasiliko tik viena kregždutė, pašautais sparnais. O ten i dangaus aukštybę kilo ir kilo paukščių būriai. Virtinės nusitiesė padangių keliais džiaugsmingai kelionei i gimtuosius namus. Kregždutė lydėjo juos akimis, išnykstančius tolyje ir sielvartas spaudė širdį.

— Nam, namo... — šaukė ir ji. Bet veltui plakė žemę savo kruvinais sparneliais, jau nepakildama i aukštybę.

Ji skrido tenai tik savo svajonė, tik savo min-timis, kur pavasario saulėj apsipylė žiedais jos gimtasis kampelis, kur varpinės bokšte liko lizdelis, kur nuo audros ir vėjo saugojo ji senelis ažuolas, šimtus jau pavasarių matęs.

Ilgesys spaudė kregždutės širdį, rodos, plis ji iš skausmo.

— Bent numirti tenai, kad galėčiau..., — tyliai maldavo. Bet putotos marių bangos tik užė ir šniokštė, pastodamos kelią.

I padangių aukštybę skrido sakalas. Margi jo sparnai, kaip plienas tvirti, sublizgėjo visai netoli.

— Sakale, sakale, — šaukė kregždutė, — Nusileisk...

Nenoromis leidosi sakalas žemėn.

— Sakale, — prabilo nedrąsiai kregždutė, — štai mano lakieji sparnai kruvini. Regėk tik... O noriu sugrižti tenai, kur ilgesio vedamas keliauji ir tu. Pernešk ir mane ant savo sparnų per tą marių platybę. Aš tokia lengvutė, o tu toks galingas su savo plieniniais sparnais, — ir nutilo, išsigandusi savo drąsumo.

Tik liūdnai šyptelėjęs sakalas tarė:

— Lyg nežinai, — tarė jis išdidžiai, — kad man rūpi tik erdvės ir žvaigždynų keliai. Tu gi nori, kad sanitaru sakalas būtų kregždės.

— Ne sakalui tai... — ištare ir kregždutė. — Tai pasveikink nuo manės atgimstančią žemę. Pasakyk, kad negrišiu pašautais sparnais... Tegu nebelaukia manės nei žydintis slėnis, dainose paskendęs, nei ošiantis šilas, nei tie lygūs platieji laukai...

— Gana įkyri tu esi, — pertraukė sakalas ją jau piktai. — Ne man tas pasiuntinio darbas, mažas paukštelis. Gaila tavęs, bet sudie, — ir pakėlęs sparnus išnyko erdvė.

Pro šalį skrido gegutė.

— Gegute, raiboji gegute, nusileisk, — verkė nelaimingas paukštelis.

Išgirdo jos balsą raiboji ir suglaudė savo sparnus.

— Nedrįstu prakalbėti, — ištare kregždutė. — Tu puikiai skrajoji ir net vanagėlio aukštybių pasieki. Kaip tu, taip ir aš, noriu sugrižti i brangų gimtinės kampelį... Ten liko mano

lizdelis. O sodai paskės tuoj gegužės žieduos, pievų takelius žiogeliai smuikuos. Bet pašauti mano sparnai...

— Gražiai, bet per ilgai kalbi, — atsakė gegutė. — Žinau ko tu nori, kad neščiau tave ant savo sparnų. Per drąsi to prašyt...

Neištare žodžio kregždutė, bet jo ir nelaukė raiboji.

— Juk tai beprotybė, — sušuko gegutė. — Ar mažai mes turime savo vargų? Ir savoji našta sulenkia pečius, o ką kalbėti apie svetimą jau...

— Tai bent su pirmuoju savo “kukū” pasveikink nuo manės beržynėlį palaukėj, pakalnėj prie ežero žydinčią pievą. Pasakyk vytureliui, kad padangėj čyrenant jo negirdėsiu. Tegu senelis ažuolas mano lizdelį nuo vėjo nesaugo. Pasakyk ten visiems, sutinkantiems naują pavasario rytą, kad ir mano širdis jo pasiilgusi laukė. Ir gestančios akys tik ji išvyst tenorėjo...

— Na, jau klajoti pradėjai, — ėmė pykti gegutė. — Negalvok, kad tik tavęs ten visi laukia. O jei ir kas lauktų, tai greit jie užmirš. Užteks tik mano pirmo “kukū”, kad suoštų pušynai ir gojai, o pievos ir kalnai apsipiltų nauju žalum, su šypsančiom saulėj žibutėm. Už tai aš skubu. O tau pasakysiu: ramiai apsiprask su savo nelaime. Nenorėk pagaliau, ką pasiekti širdis per silpna... Sudie, — ir džiaugsmingai ištiesė savo sparnus ir kilo i mėlyną erdvę.

Liko kregždutė viena ištuštėjusioj jūrų pakrantėj. Dienos kaip bangos vis bėgo. Užiančių marių krantai jau nutilo. Visi paukščiai išskrido, kur bundanti tėviškės žemė kėlės žydėti ir naują pavasario rytą sutikti.

Visi jau sugrižo tenai, galvojo kregždutė. Sakalas raižo padangę ant savo plieninių sparnų, gegutė kukoja ant Nemuno krantų, netoli jos lizdelio. Visi jau sugrižo i savo gimtinę. Ir vyturelis čyrena padangėj...

Ne, ne visi ten sugrižo... Štai atnešė marių banga sakalo kūną ir metė ant kranto kregždutei po kojų. Sudrebėjo iš baimės kregždutės širdis. Užgesusios buvo šviesiosios sakalo akys. Ir sulaužyti buvo plieniniai sparnai. Ar vėtra sulaužė sparnus, ar žaibai pasitiko erdvėj? Ne, neišgąsdino sakalą vėtros, nebijojo jis nė žaibų. Užgrudintas kovų, tiek matęs audrų, jis veržėsi drąsiai per debesis juodus. Bet staiga debesy pasirodė ugninė perkūno kakta. Ir sakalui rūščiai sušuko:

— Sustok, tu padangių galiūne! Kur tu keliauji nebudamas mano žaibų?

Taip drąsiai ir rūščiai niekas nebuvo prabilęs i jį.

— I gimtąją žemę skrendu, — atsakė trumpai.

— O ką jai neši, iškentusiai šaltį ir rudens gruodą? — Sugriaudė perkūnas.

— Meilę, — ištare sakalas ir susvyravo ant savo sparnų.

— Ant tavo sparnų neskrenda ji. Nematau aš pašautos kregždutės, nei jos skausmo, nei kruvinų jos sparnų... Iškentusi šaltį ir rudens gruodą, atgimstanti žemė nelaukia bejausmės širdies. Be meilės i gimtąją žemę kelių jau nėra... — Ir trenkė i sakalą žaibo ugninė vilyčia. Net žvaigždynų keliai sudrebėjo, o sakalas krito negyvas i putojančias marių gelmes. Atbėgus marių banga nusinešė sakalo kūną...

O raibosios gegutės pirmas “kukū” nepradžiugino nei pušynų, nei gojų. Buvo kurtūs jos balsui visi. Kur raiboji tik skrido, kur lėkė, medžiai glaudė šakas ir stūmė nuo savęs...

— Ko jūs tylit medeliai, ko pykstat ant savo gegutės, — klausinėjo raiboji. — Jums parnešiau savo pirmą “kukū”, — bet niekas nedarė žodžio.

Nuskrido gegutė pas senelį ažuolą, kuris saugojo kregždutės lizdelį nuo vėjų varpinės bokšte.

— Pasakyk man, seneli, — maldavo gegutė, — kodėl mano balsas be atbalsio gėsta pušynuos ir gojuos? Juk ilgesys parvedė čia per marių platybę. Su džiaugsmu aš budinu pavasario rytą su savo “kukū”.

— Jau šimtmečius stoviu pražilęs aš čia. Rudens ir pavasarių vėjai daug ką pasakė, daug ką žinau. Iškentusi žemė šaltį ir gruodą nelaukia bejausmės širdies. Tu juk atstūmei mažą kregždutę, pašautais sparnais. Tu neparnešei motinai žemei jos skausmo ir jos ilgesio žodžių. Ar tu nežinojai, raiboji, kad tėviškės žemė myli vienodai visus. Kurtus pasiliks tavo “kukū”, nes tik meilė augina iš po gruodo kylantį daigą. Tai tik mylinčią širdį ji laukia sugrižtant...

— Aš grišiu ir parnešiu kregždutę, — sušuko gegutė.

— Per vėlu jau, raiboji, — sušniokštė ažuolas senas. — Mylinčiai širdžiai nereikia primint ir kartoti. O kregždutė jau pakeliui i gimtinę. Jos skausmą išskrido parnešt vyturelis. Nemaldavo jo niekas, neprašė, — ištare ažuolas. — Ir girdžiu, ką vėjai man sako. Per užiančią marių platybę jau skrenda pilkasis laukų vyturelis. Jis sunkiai alsuoja ir velka už karklo šakelės kregždutę. Jo jėgos jau senka, sparneliai pavargo... Jis leidžias ir leidžias žemyn. Jau lūžtančios bangos putotom viršūnėm piktai jam grasina. O staiga iš padangių nykios glūdomos, kaip sakalui kelią pastoja audra. Juodam debesy sudundėjo perkūnas ir svaiddo žaibus.

— Paleisk mane, vytureli, — prakalbėjo kregždutė. — Gelbėkis tu! Greit žūsim nuo viesulo vėjų kartu...

— Juk abudu vienodai tenai laukiami, — ištare jai vyturelis. — Kartu mirti drąsiau, o ir laimė kartu daug saldesnė...

(nukelta i 14 psl.)

Mūsų visuomenė gavo stambų, polėkišką, faktais tirštą gristą įnašą į brazdžionianos rinkinius. Tai rašytojos laureatės Alės Rūtos parašyta biografinių atspindžių apysaka „Margu rašto keliu“ apie nepalyginamąjį savo artizmą, kūrybiniu temperamentu bei mintimis poetą Bernardą Brazdžionį.

Ne kasdieną gimsta tokie originalūs skaitiniai apie lietuvių kūrėjus; ne kasdieną tokie veikalai parašomi. Tradiciniai, taip jau būna, tai kūrėją sekančios kartos, ne bendralaikio privilegija gauti panašią studiją post mortem. Alė Rūta davė Poeto bendralaikiams tai, kas paprastai gaunama daug vėliau. Ir savo dėmesiu detalei, savo meile veikalo prasmei, jautria intuicija su plačia informacine medžiaga autorė pralaužė kietas užkardas į temos pilnatvę. Tai nėra studija apie Poetą paguldytą į semantinių, struktūralinių bei kitokių mokslinių kataklizmų Prokrusto guolį, bet raštas apie gyvą poetą, gyvą asmenį.

Alė Rūta parašė pasakojimą apie Bernardą Brazdžionį virtuosiškai pasinaudojusi klestinčia savo asmeniška bičiulyste su juo, su jo šeimos nariais, ir kitus gausius šaltinius. Sujungusi žinių bagažą, išskleidusi ties rankraščiu skaidrią laumės juostą-temą adoruojančią nuotaiką — Alė Rūta davė veikalą, kuriuo ateityje, kaip „eyewitness“ liudijimu, naudosis būsimieji brazdžionistai.

Pasakojimo mokovė laureatė Alė Rūta parašė veikalą, kuris tvirtai išsiremia į jos beletristinės kūrybos orbitą. Po kūrybinio polėkio skliautais sušvito apysaka — detali bet fragmentinė protagonisto biografija. Apybraižiniai įtarpai sudarė esminę jungtį su veikalo tema.

Stebina savo teminiu išbaigtumu mozaikiniai dėstymo gabalai. Tai elegiškos poeto gimimo aplinkybės, dekameroniška krikšto istorija, švelniai pikantiškas paskaitos apie Maironį epizodas, ir daugis kitų įvykių — realybės dvelkimo prisotintų epizodų. Autorės pasakojimo sravėjime fikcija tapo tikrove. Tai piešiniai vitraže. Vitražui visad reikalingas taiklus šviesos šaltinis. Tasai knygos vitražo šviesos šaltinis yra beletristinio pasakojimo menas.

Vitražą sudarančių scenų atranka priklauso nuo autorės kompozicinės strategijos. Toji atranka staigi, inoringa ir ne kronologiška. Tai poeto egzistencijos kartoteka, kurioje plačiai mirga puslapiai apie kasdienybę.

Garsusis Aleksandro Puškino eilėraštis „Poetas“ suskaldo poeto gyvenimą į du pasaulius: esimas po buities letena ir esimas iškėpimo ženkle.

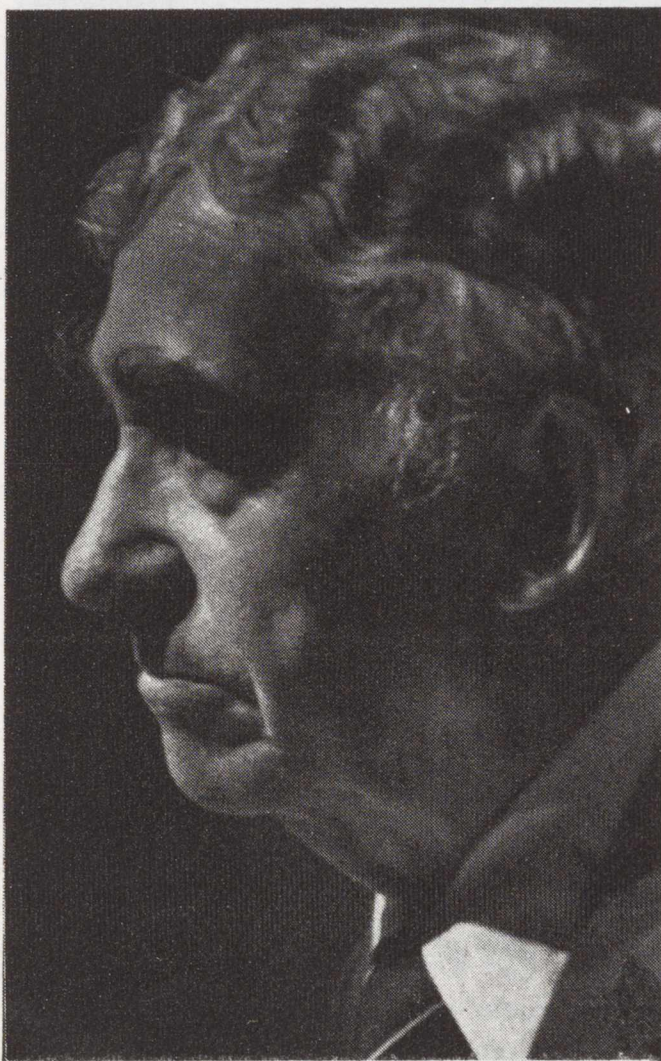
Ši kronikinė apysaka liūto dalį užleidžia protagonisto kasdienybei, nuolatos nutvieksdama

Didžiuoju poezijos keliu

Jurgis Gliuda

Vieniems eklezija
kitiems erezija
o man — poezija
širdis gyva

Bernardas Brazdžionis

Poetas Bernardas Brazdžionis.

Poet-laureate Bernardas Brazdžionis.

tekstą poeto prigimties priminimu: jo eilių citatomis. Autorė primena, kad poeto žmogaus buity slypi poetinė būtis, poetinė pasaulėjauta. Piešdama apybraižų vitraže personažo portretą, autorė dosniai deda portreto drobėn spalvingų buitinių detalių. Tai poeto kalamburai, proginiai posakiai, šaipa, madrigalai. Tai jo pamėgtas būdas reaguoti į žmonių tiradas savo aštriabriaunėmis filipikomis. Tai portreto autentiškumo apsauga. Viskas tai rodo, kaip išsamiai autorė realizavo savo pasiimto žanro unikumą. Juk veikalo įvade autorė pasisakė nagrinėjanti „gilių vandenų žuvį“. Tas humoristinis epitetas nusakė apysakos protagonisto prigimtį ir svorį. Kaip tvirtina šios dienos brazdžioniana: tai poetas, kuris išeivijos egzistenciją svetur papuošė prasmės iliuzijomis.

Rašytoja-laureatė Alė Rūta.

Author-laureate Alė Rūta.

Nobelininkas Ivanas Buninas, kilęs iš lietuvių, atsidūręs egzilės merdėjime, kaip savo gyvenimo motto prisiėmė Horacijaus keturžodį „Lassus maris et viarum“ (Esu jūrų ir kelių nuvargintas). Tuo Buninas sankcionavo apatiją.

Bernardas Brazdžionis sankcionavo kitą egzilės motto: „Per pasaulį keliauja žmogus“. Tai dinamiškas egzistencijos elementas: ėjimas. Tai gyvybės elementai: protestas ir viltis. Gėrio viltis. Į savo visuomenę Brazdžionis atėjo tikru laiku. Be mizantropiškų nusiskundimų likimu, bet kaip šauklis, kaip jėgingas vilties iliuzijos heraldas. Jis nurodė misiją — gyventi! Jis atėjo kaip vaidila, kuris perkeičia buitį, net kosmografijos ir religines aksiomas. Šitos poeto ypatybės autorė neišleido iš dėmesio, laikydama veikalo idėjos pamatu. Dažnai vitražo apšvietimas koncentruotas į kūrėjo genialumą. Juk į tradicinį egzilės apatiškumą „Lassus maris et viarum“ jis įnešė vitalizmo kodeksą.

— Kas tvirtina, kad Brazdžionis neposmavo meilės? — autorė provokuoja skaitytoją, liesdama lyrikos sferą. Ji pateikia Bernardo Brazdžionio eilių meilės tema citatų. Savitos, eteriškos, mašastinio balso eilės, kurių skambėjimas žavus klausai ir balzamiškas širdžiai...

Autorė gausiai pateikia sueiliuotų pokštų, kalamburų, švytrių posakių, kurie dėl tirštos poetinės medžiagos, kada nors sandariai išitelpins Bernardo Brazdžionio raštų rinkinyje. Pionierės žingsniu autorė priartėjo prie tos kūrybinės sferos, kurią vadina „proginė“. Ji „imetrikavo“ surinktą medžiagą šalia jau

(nukelta į 14 psl.)

Adomui Jakštui atminti

Šių metų vasario 19 dieną suėjo lygiai 50 metų nuo Adomo Jakšto-Aleksandro Dambrausko mirties. Gimęs 1860 m. rugp. 8 d., pora metų anksčiau už Maironį, Adomas Jakštas išgyveno dar šešetą metų po jo mirties (1938 m.).

Maironis ir Jakštas — tai du priešingi poliai: pietų ir šiaurės, tai du klimatai: šiltas ir šaltas, žinoma, ne be išimčių. Maironį palaidojus Kauno Katedros Bazilikos pietų šone, A. Jakštas, jo paties pageidavimu, palaidotas šiauriniame šone. Maironis leido savo poeziją „Pavasario balsų“ vardu, Adomas Jakštas savo vieną rinkinį išleido „Rudens aidai“ vardu.

Abu išaugę „Aušros“ ir „Apžvalgos“ gadynėje, mokslus ėjo Petrapilio dvasinėje seminarijoje, vėliau buvo Kauno Kunigų seminarijos profesoriai. Maironis ėjo į tautą tik savo kūryba, vengė visuomeninės veiklos, viešų paskaitų, diskusijų, gi Jakštas, nors irgi rašė ir spausdino eilėraščius, buvo labai aktyvus katalikiškų organizacijų steigėjas, veikėjas, čia gilus mokslininkas, matematikos problemų sprendėjas, čia paprastų tarnaičių zitičių paskaitininkas... Redagavo mokslo ir visuomenės gyvenimo bei kultūros žurnalą „Draugija“, prie jos pradėjo jaunimui „Ateitį“, rašė studijas ir knygų apžvalgas bei recenzijas, reiškėsi kaip kritikas, ir net labai temperamentingas, formavo literatūrą pagal savo ideologiją (iš periodikoje spausdintų rašinių sudarė du didžiulius kritikos tomus). Jo poezijos — originalų ir vertimų — išleista didžiulis tomas, pavadintas „Lyrika“ (1930).

Būtų labai daug ko pasakyti apie Jakštą kaip mokslo žmogų ir visuomenės veikėją. Bet jis buvo ne tik daugiopai talentingas, jo filosofijos, teologijos, matematikos, studijos, literatūros kritikos, žurnalistikos, visuomenės veikėjo gabumų užtektų kone dešimčiai vienos srities plataus masto asmenų. O jis vienas visa tai savyje sukaupęs nepaprasto darbštumo, nuostabios energijos ir valios dėka visur pasireiškė ne kaip diletantas, bet kaip eruditas, iškilęs į akademinį lygį. Narsiai kovojęs už lietuvių tautos teises ir reikalus, grumėsis ne tik su caro valdžia, kuri jį persekiojo, baudė, trėmė iš Lietuvos, bet ir su lenkomanija, tuo metu dar giliai įleidusia nagus į lietuvišką kultūrą.

Bažnytinėje hierarchijoje aukščiau nepakeltas, kaip į prelatus (1914 m.), Jakštas-Dambrauskas Lietuvos universitete užsipelnė garbės profesoriaus titulo, o gamtos-matematikos ir humanitariniai fakultetai jam suteikė garbės daktaro laipsnius.

Katalikų Mokslo Akademija A. Dambrauską paskelbė pirmuoju Lietuvos katalikų akademiku.

Adomas Jakštas, poetas, rašytojas, filosofas.
Adomas Jakštas, author, poet, philosopher.

Yra mokslo žmonių poeziją ar beletristiką rašančių tik savo laisvalaikio užpildymui ar išnaudojimui, — tai jų „hobby“. Nežinome, kas buvo Jakšto „hobby“, bet dėl gausybės įvairiausių darbų ir pareigų jis laisvo laiko neturėjo. Jis turėjo poeto talentą ir eiles rašė iš reikalo ir iš pergyventų jausmų. Ir jų tiek prirašė, kad kitam būtų pakakę vien už tai pelnyti poeto vardą. Šalia tautinių, religinių, visuomeninių, gamtos motyvų bei žmogaus būties temų Jakštas praturtino to meto poeziją skambiais asmeninės lyrikos posmais, satyra, humoru, parodijom, nemažai naudotais prieškariniuose ir pokario literatūros skaitymų knygose, antologijose, literatūros teorijos vadovėliuose.

Kai kurie eilėraščiai, įvairūs forma, turtingi tematika gali būti idomūs ir šių dienų skaitytojui, kad ir labai išprususiam ar išpaikintam mandrybių ir modernizmo. Po ekvilibristinių išmonių ir naujos formos — prozinio šnekėjimo — rašant nebe eilėraščius, o tik žodžius (ar jų skiemenis) eilutėmis ir gryniausią prozą, Adomo Jakšto posmai kaip:

„Jūra motinėle
Tur dukrelių būrį
Vėjui tėvui liepiant
Visos šokti turi“
gali būti ir maloni atvanga.

NEKALTIEMS

Girdim — minios klykia šaukia:
„Mirštam bado prispausti!..“

— Na, atsakom susiraukę, —
Kuo-gi mes tai čia kalti!..

Regim — liejas žmonių kraujas,
Krinta broliai pašauti...
Reginys tai mums nenaujas, —
Bet ar mes tai čia kalti?!...

Žinom — virst' niekais jaunimas,
Mūšas, pešasi girti...
Tiesa, blogas papratimas,
Bet ar mes tai čia kalti?!...

Gaila — daugis melui tiki
Apgavikų patraukti...
Vargšai, jie be Dievo likę...
Bet juk mes čia nekalti...

Lankom ponų puikų dvarą,
Esam meiliai priimti...
Bet kad ponai skriaudą daro...
Ar-gi mes tai čia kalti?!

Jaučiam, jog ne taip gyvenam,
Jog neveikiam, kaip šventi...
Kas daryti, mat, pasenom, —
Bet ne mes jau čia kalti...

Nėr tvarkos, nėra teisybės,
Priešai spaudžia prakeikti...
Eime mušti tuos bjaurybės,
Nes mes nieko nekalti!..

Eime buriu viską griauti,
Te ligybė žib' skaisti!..
Ant kitų skubėkim spjauti,
Nes mes vieni nekalti...

Kad pasauly pragars' daros,
Žmonės velnio apsėsti, —
kaltas Dievas, kaltas caras,
Tik mes vieni nekalti...

Tegu mūšas į krūtine
Kieno sąžinė būgšti...
Mes-gi šauksime į minią:
Štai mes vieni nekalti!..

MYLĖK

Darbuokis, triusk, gyvai sukrusk,
Spėkų nesigailėk!
O da, brolau, daugiau, labiau
Jausk ir mylėk!

Ką tau kas skirs — ar peiks, ar girs,
Tu nieko nežiūrėk!
Į žmones eik, jiems laimę teikk,
Jausk ir mylėk!..

Adomo Jakšto poezijos knyga.
Book of poetry by A. Jakštas.

ANT PARNASO

(Dekadentiškai-megalomaniškai-bombastiškas
viršhimnas)

Visiems mūsų dekadentams dainiams skiria
Autorius

O muzos, atsibūskit,
Ar girdit?
Ant Parnaso šventos vietos,
jūsų "garbinyčios",
sutupė pelėdos
ir šaukia
vidur nakties
ant prapulties,
hu! huuuu!
hu! huuuu!
O jų sėbrai
šikšnosparniai
padeda joms kaukti!
vidur nakties:
hi! hiiii!
ant prapulties
hi! hiiii!
Ir eina tas garsas
per žalias pievas,
per tamsias girias...
Tai išgirdęs
pilnas džiaugsmo
kipšiukas iš pakrumės
negal tverti,
ima juokties:
cha! cha! cha!
cha! cha! cha!
Nebėra poezijos,

nebėra dievų kalbos,
nebėr ritmo,
nebėr rimo,
nei jokių taisyklių!
Logika šalin!
Protas lauk!
Įkvėpimas tfu!
Tegyvuoja anarchija.
Vivat grafomanija!
Ant Homero rimtumo
spjauk!
Šillero gilumo
nemėgk!
Mickevičiaus aiškumo
bijok!
Puškino lengvumą
atmesk!
Dekadentus sekk!
Hašišo ragauk,
Popierio nesigailėk,
Rašalą liek!
Kitus šmeižk,
save kelk
į padanges!
Sviet's išvydęs
jog tu didis,
kniubščias puls,
ir sušuks:
Genijau, nors tu plikas,
še tau vainikas!
Užsidėk ji ant galvos,
dainiau Lietuvos!
Tu tautos garbė,
tu mūsų žvaigždė!
Kol numirsi,
gyvuok!
Kol nenutiksi,
dainuok!
Kol nepailsi,
brėžk!
Paskui ant smuiko
griežk!
Tau pritars visa tauta
ir pati gamta.

Choras (pelėdų, šikšnosparnių, velniukų)

Hu! huuuuu!
hi! hiiii!
cha! cha! cha!
Genijus poetas,
tautai žadėtas,
Ura! uraaaa!..

Muzos (pasirodo nustebusios)

Kas čia daros?
Iškur triukšmas
Šitas pragarinis?!

Kipšiukas iš pakrumės.

Dovanokit, panytelės,
tai aš kipšiukas iš pakrumės
buvau iš džiaugsmo pašokęs,
išgirdęs pelėdas giedant
nabagei poezijai
"pagrabinį" maršą;
truputėlį užsimiršęs,
ėmiau juokties ir kvatoti
cha, cha, cha,
cha, cha, cha!
galop priduriau ura!

Choras muzų (rimtai ir griaudingai)

Nuo dekadentų grafomanų pasikėsینimo
apsaugok poeziją, Viešpatie!
Nuo jų iškraipyto dailės supratimo
išgelbėk poeziją, Viešpatie!
Nuo jų apjakusio bjaurume grožės jieškojimo
apsaugok poeziją, Viešpatie!
Nuo jų megalomaniško dailės įstatų niekinimo
apsaugok poeziją, Viešpatie!
Nuo beprotiško poezijos ir prozos sulyginimo
išgelbėk poeziją, Viešpatie!..

PALANGOS JŪRA

JŪRA motinėle
Tur dukrelių būrį;
Vėjui tėvui liepianč
Visos šokti turi.

Lyg skara kutuota
Ant žalsvos juvelės,
Putas pasipuošę,
Puldinėja, kelias.

Tai lenktynių eina,
Tai prie kranto plakas,
Tai atgal atšokę,
Glebesčiuojas, šnekas.

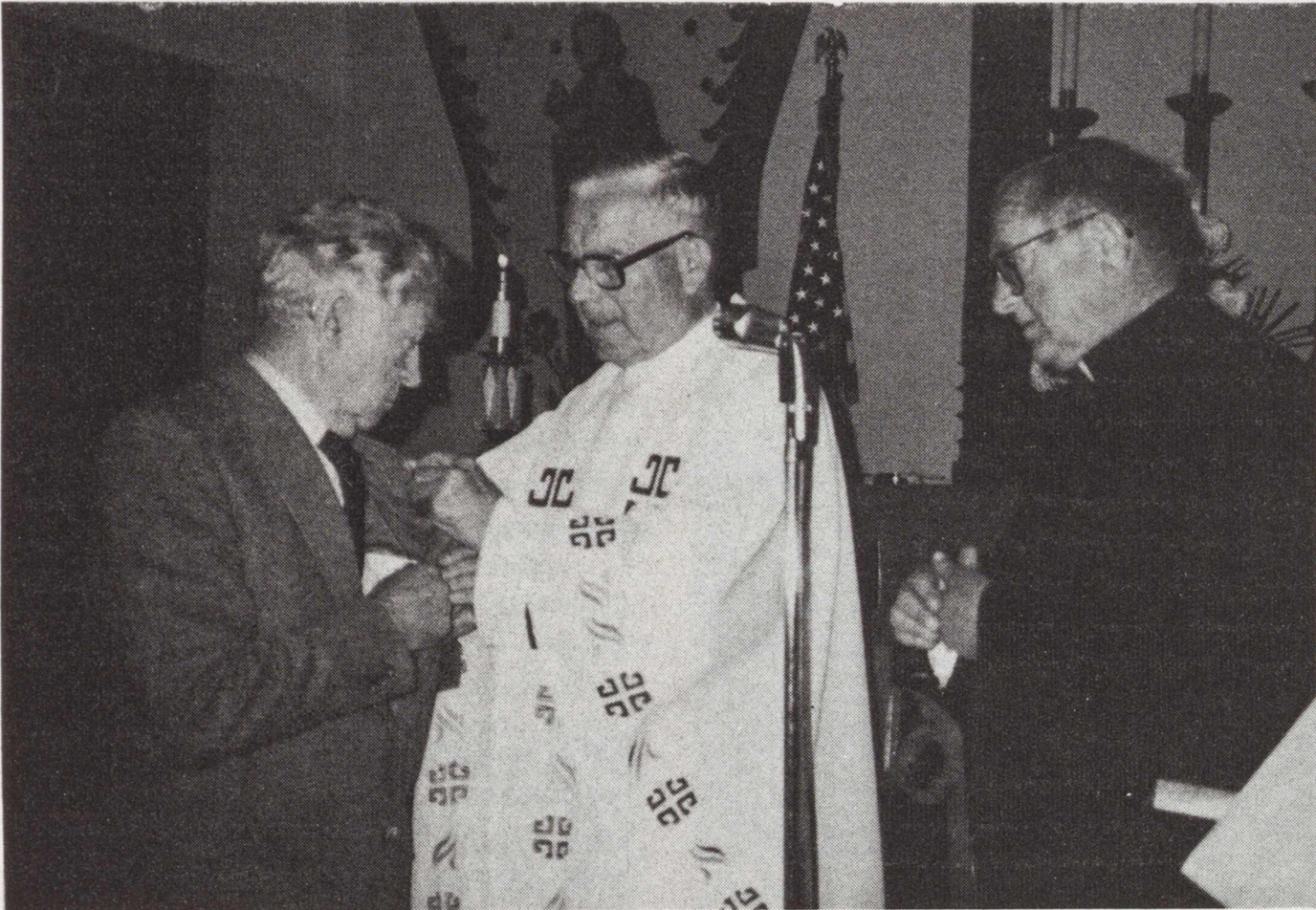
Visados kaip deivės
Šaunios ir linksmutės;
Tik pravirkst, išvydę
Tėviškę Birutės.

Laš jų ašarėlės
Gelsvu gintarėliu, —
Mat, ir joms pagailo
Brolių žemaitėlių.

"DIPLOMATAS"

TAI vyrutis pilnas takto,
Šis pasaulyje nepražus...
Moka niekinti mažus,
Prieš didžiūnus lenkia kaklą;
Ir į jų įeidams rūma,
Kad nepliaukštelt kokio "nieko",
Jis už durų — dėl švelnumo —
Saldžiakalbis ir lipšnus, —
Ne tik lazda, kaliošus,
Bet ir nuomones palieka...

SAULĖTOJE KALIFORNIJOJE...

Prel. J. Kučingis prisega ordiną Bern. Brazdžioniui, dešinėje prel. dr. V. Bartuška.

Msgr. J. Kučingis pins an award on Bernardas Brazdžionis. At the right is Msgr. Dr. V. Bartuška.

Photo by— V. Baltušienė

Žymiausias mūsų laikų lietuvis-poetas, Bernardas Brazdžionis, savo poezija laimėjęs daugelį premijų, pagaliau buvo įvertintas ir kitų, — ne lietuvių. Popiežius Jonas Paulius II poetą apdovanojo **Pro Deo et pro Pontifice** ordinu.

Oficialus pranešimas raštu buvo gautas 1987 m. rudenį, bet ordino ir oficialaus rašto įteikimas buvo atidėti iki šių metų, šv. Kazimiero, mūsų parapijos globėjo šventės.

Los Angeles lietuvių kolonija apie šias iškilmes iš anksto nežinojo, tad visiems į mišias susirinkusiems maldininkams buvo labai maloni staigmena; visi dižiuojamės lietuviais, kuriuos pastebi ir atžymi svetimtaučiai: iškiliais mokslininkais, rašytojais (V. Tamulaitis, vienas iš jų), televizijos ar filmų artistais-artistėmis, pasidarbavusiais žmonijos labui (V. Dambra-va), dižiuojamės ir B. Brazdžioniu, savo religine poezija atkreipusiu dėmesį Popiežiaus Jono Pauliaus II-jo (kuris irgi rašė ir dramas ir poeziją).

Buvęs ilgametis klebonas, prel. Jonas Kučingis, savo darbštumu ir sugebėjimais išauginęs Los Angeles Šv. Kazimiero parapiją, ilgametis Brazdžionių šeimos bičiulis, pasveikino apdovanotąjį ir prisegė medali.

Dabartinis parapijos klebonas kun. dr. Algirdas Olšauskas paskaitė lydimąjį raštą lotyniškai ir lietuviškai.

Po visų įteikimo apeigų ir sveikinimų kalbėjo ir pats pagerbtasis, kurio žodžiais ordinas būtų tikslesnis, jei būtų pavadintas „Pro Ecclesia et Patria“... Savo dėkingumą ir kuklumą Bern. Brazdžionis, nemėgstantis didelių garbinimų ir „fanfarų“ išreiškė: „Medali priimu kaip atlyginimą už mano literatūrinį darbą... priimu su nužeminta širdimi ir žodžiais, kuriais bandžiau išreikšti šv. Kazimiero savijautą Dangaus akivaizdoje“

„Man nereikia žemiškų karūnų,
Aš ne jų nešiojimui gimiau,
Viešpatie, atleiski savo sūnų
Nuo šios žemės sostų, bus ramiau.
Kai pavasaris atšlaitėse Vilnelės
Dievo garbei šoks, dainuos ir žais,
Motinos Marijos skausmą eisiu keliais
Už didžius ir melsiuos su mažais,
Kad jinai iš dangiškų aruodų
Semtų, bertų Lietuvai gėles,
Kad ji siųstų Lietuvai paguodą
Už kančias kaip Nemunas gilią...“

(Iš sonetų ciklo *Šventam Kazimierui*).

Mišių dalyviai plojimais išjungė į parapijos kunigų prel. dr. V. Bartuškos ir kun. dr. Alg. Olšausko sveikinimus, parodydami savo džiaugsmą, kad atžymėtas dar vienas lietuvis.

Naujas ir neįprastas, mums vyresnės kartos lietuviams, paprotys — plojimas bažnyčioje. Tas, kažkaip nesiriša su šventa vieta, rimta ir pamaldžia nuotaika.

V. Šv.

Malonus dainų ir arijų vakaras

Solistai Janina Čekanauskienė ir Antanas Pavasaris po koncerto.

Soloists Janina Čekanauskienė and Antanas Pavasaris after the concert.

Los Angelės lietuvių programas dažnai išpildė solistai Janina Budriūnaitė-Čekanauskienė ir Antanas Pavasaris, š. m. kovo m. 12 d., Šv. Kazimiero parapijos salėje davė gerą dainų ir arijų, lietuvių ir pasaulinio masto kompozitorių, koncertą.

Programą pradėjo mezzosopranas J. Čekanauskienė sudainavusi A. Kačanausko „Mano rožė“ ir Br. Budriūno „Šauksmas“. A. Pavasaris, tenoras, buvęs Venecuelos sostinės Caracas Valstybinės Operos solistas išpildė A. Kačanausko „Mano gimtinė“ ir J. Tallat-Kelpšos „Ne margi sakalėliai“. Po to duetu išpildė: dvi M. Petrausko dainas „Supinsiu dainužę“ ir „Vakaras“, gražiai ipynė ir liaudies dainą „Kur tas šaltinėlis“, po to — VI. Paulausko „Nesek man rožės“...

Po trumpos pertraukos, antrąją programos dalį pradėjo A. Pavasaris su G. Bizet „Romance“ iš *Perlų žvejai* ir arija iš G. Puccini operos *Tosca*. Solistas buvo labai geroje formoje, puikiai perdavė arijas už tai susilaukė daug plojimų.

J. Čekanauskienė vykusiai sudainavo Fr. Leharo „Viliją“, bet ypatingai daug ugnies ir balse ir judesiuose įdėjo į G. Bizet „Čigonių dainą“.

Toliau — duetas: F. Mendelssohn „Be tėviškėlės“ ir „Dainos sparnais“, G. Donizetti „Noturno“ iš operos *Don Pasquale* ir G. Verdi Dueta iš *Il Trovatore*

Abu solistai gerai pasiruošę koncertui, nors pirmoje dalyje jautėsi nedrąsumas, bet antroje dainavo puikiai, gerai valdė balsą, įdėjo ir judesio ir jausmų, taip kad tikrai buvo malonu klausytis. Publika, solistų nuotaikos pagauta, nenorėjo juodvieju paleisti nuo scenos ir plojimais dar „išsiprašė“ bisui porą arijų, kurios juodviem puikiai pavyko ir abu pasirodė pilnoje savo balsų grožybėje.

Šaunus Los Angeles Vyrų Kvartetas koncertuoja...

Los Angeles Vyrų kvartetas su akompanuotoja R. Apeikyte, po koncerto.

Los Angeles Men's quartet with accompanist R. Apeikytė after the concert. Photo by—V. Baltušienė

Kuriam laikui kvartetas paėmęs atostogų atsikvėpimui, š. m. kovo mėn. 19 ir 20 d.d., davė du puikius koncertus, kurių losangeliečiai su nekantrumu laukė.

Koncertus (šeštadienio vakare ir sekmadienį po pietų) rengė Los Angeles lietuvių sporto klubas **Banga**, intensyviai besiruošiantis kelionei į Australijos lietuvių rengiamą sporto šventę, Australijoje.

V. Burokas atidarė koncertą ir pasveikino atsilankiusius. Įdomus jo pasakymas, kad per sportą yra galimybės išeiti iš “parapijinės” veiklos į platų pasaulį ir būti pastebėtiems ir įvertintiems kitataučių, bei jų spaudos. Suminėjo ir lietuvaite slidininke, laimėjusią aukso ir bronzos medalius, Tarptautinėje Žiemos olimpiadoje, Calgary (Kanadoje). Jos nuotrauka ir aprašymai, pasaulio spaudoje, televizijoje, pabrėžiant, kad ji **lietuvaite** sukėlė mums nemažai pasididžiavimo. Taip pat suminėjo ir tarptautinio masto krepšininkus A. Sabonį, Marčiulionį, Komičių, kuriuos amerikiečių korespondentai jau išmoko vadinti **lietuviais**.

Kvartetas (R. Dabšys, E. Jarašūnas, A. Polikaitis ir B. Seliukas) kuo tolyn — tuo eina geryn: programa daug įvairesnė (išpildė net 18-ką dainų, trys iš jų liaudies dainos, kitos lengvosios muzikos žanro). Publika dar išsiprašė porą dainų “bisui”, bet po to jau nieko

nepešė, nes kvarteto “bosas” R. Dabšys, gelbėdamas ketvertuko balsus sekmadienio koncertui, pranešė, kad: “neplokkit, daugiau nieko negausit, daugiau nemokam...” Šio vieneto muzikinis vadovas ir režisorius Petras Maželis, neseniai gavęs Teatro premiją, daug prisidėjo prie koncerto pasisekimo.

Į šiuos du paskutinius kvarteto koncertus išijungė ir neseniai iš Lietuvos su šeima atvažiavusi nuolatiniam apsigyvenimui Santa Monica, CA, smuikininkė Danutė Skladauskaitė-Griškevičienė, išpildžiusi “Tykiai, tykiai” ir “Šokis”. Smuikininkė baigusi Kauno Muzikos Mokyklą ir Vilniaus Konservatorijos smuiko skyrių, paskutiniu laiku dėščiusi muziką ir smuiką mokyklinio amžiaus vaikams.

Kvartetui ir smuikininkei puikiai akompanavo komp. R. Apeikytė.

Kuo skiriasi mūsų losangeliečių Vyrų Kvartetas nuo kitų vokalinių vienetų?

Daug kuo!

Visų pirma visi inžinieriai; atrodo sausa ir praktiška profesija nelabai derinasi su jausminga daina, — bet jiems einasi puikiai!

Į jų programą išijungia ir prieauglis: A. Jarašūnas, R. Jarašūnas, L. Polikaitis ir T. Dabšys. Visi gražiabalsiai kaip ir jų tėvai, kurie tikisi, kad atėjus laikui išeiti į “pensiją”, kvartetą perduos savo atžaloms... Jaunų ketveriukė — gražiabalsiai, gerai laikosi scenoje,

Smuikininkė D. Griškevičienė išpildo programą “Bangos” sporto klubo ruoštame koncerte.

Violinist D. Griškevičienė completes the program for the “Banga” sports club concert. Photo by—V. Baltušienė

bet, vis dėlto, išsiskiria Linas Polikaitis (muzikalios Polikaičių giminės atžala) savo muzikalumu, natūralia laikysena ir žaismingumu scenoje.

Kiek muzikos vienetų skraido su savo koncertais po visą Ameriką ir pasiekia Australiją savo pinigais? Kur eina Vyrų Kvarteto koncertų pajamos? Jaunimui! Kada daugumas iš mūsų raginam jaunimą dirbti lietuvišką darbą, nesišykštį patarimų ir pamokymų, bet nesam tiek dosnūs pinigais, — kaip pamokymais, kvartetas ateina į pagalbą jaunimui ne su “karštu oru”, bet konkrečiai padeda “šaltu doleriu”... Su dideliu pasisekimu koncertavo net keliose Australijos lietuvių kolonijose, — buvo gražaus pelno, kuris visas paskirtas Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui, vykusiam Australijoje. Dar viena koncertas — dar vienas įnašas į jaunimo kasą. Šių paskutiniųjų dviejų koncertų pelnas — lietuvių sporto klubui **Banga**, kad jie galėtų ir apsimokėti už treniruočių salę ir gerai pasiruošę tinkamai mus atstovauti Australijoje rengiamoje Lietuvių Sporto Šventėje. Be to, trys iš kvarteto “atžalų”: A. ir R. Jarašūnai, L. Polikaitis, tinklinio komandos žaidikai, skrenda į sporto šventę Australijoje iš tėvų (E. Jarašūno ir A. Polikaičio) kišenės... Nenuostabu, kad Vyrų kvartetas auksiniais balsais ir auksinėmis širdimis, taip mėgstamas visur, ne vien tik Los Angeles lietuvių tarpe.

Vaje

Didžiojo poezijos keliu

(atkelta iš 9 psl.)

klasikiniais perlais tapusių posmų. Autorės iniciatyvos žygyje — tai šiltas bičiuliškas poeto dėmesys Damulių sodui ir svetingam Vistos miestelio barui!

Autorė nupiešė subtilių leksinių škiečių — tokių knygų gausu. Štai vienas tokių (psl. 164): pamaldos pasibaigė ir plačiais bažnytiniais laiptais nusileidžia poetas. Ir škiečio užbaigimo štrichui autorė rezervuoja palyginimo kontrastą: laiptais nusileidžia poetas-žmogus ir poetas-religinės stichijos valdytojas. Per pamaldas giedoja jo eiles, sudėtas į choro skambėjimą.

Liesdama buitės sferą iki maksimumo, autorė patikslina poeto-dietininko režimą (psl. 240): „vakare jis nieko kito negeria, kaip virintą vandenį, isidėdamas citrinos, uogienės ir medaus“.

Knygoje 280 puslapių — du skyriai: „Jūroje tirpsta saulė“ ir „Fenikso ugnys“. Skyriuose sudėta apie 70 apybraižų, kiekviena savyje išbaigtu. Autorė nenaudojo kronologinės linijos ir tasai inoringumo metodas igalino veikalo siužetui žaisti su skaitytojo dėmesiu, igalino siužetą kunkuliuoti. Dėsningo laiko neegzistuoja, nes taip išdėstyti vaizdai vitraže.

Knygos pasakojimo sraute instinktyviai sugauname siluetus — vaidila Valiūnas krato dešinę Vytei Nemunėliui, poetas patriotas susitinka su poetu teosofu ir žaismingas kalamburininkas poetas pasako stebėtino lakumo posmą apie blikstelėjusią, žodiniam pokštui prinokusią realybę.

Knyga — sakmė apie kelių universų poetą.

Alė Rūta turėjo labai sudėtingą, kaip ji prisipažįsta pradiniam žodyje, „gilių vandenių žuvį“. Vienu galingu užmoju, turėdama teisingos krypties gaires, ištesėjo, ką buvo pažadėjusi. Darbo atbaigtumui grėsė lakonizmai ir pagunda atsiduoti žodingumo srautui. Šioje premijuotoje apysakoje Alė Rūta išvairavo temą tiksliai ir elegantiškai.

Knygos viršelio piešinys originalus ir konkretus. Mėlynoje sferoje susiliečia žvaigždės ir galaktikų keliai. Čia nėra gamtos energijos ilsėjimosi temos „lassus maris et viarum“. Čia nuolatinis judėjimas ir kaita. Galaktikų juostos vainikuoja žvaigždes. Tai knygos esmės tema, rezervavusi autorei progą liesti būti būties pasaulyje. Piešinio autorius architektas Edmundas Arbas.

Alė Rūta
Margu rašto keliu apysaka
Darbininkas 1987
281 pusl.

New Yorko šaulių kuopos literatūros konkursą laimėjo Alė Rūta

LŠST Simo Kudirkos šaulių kuopa New Yorke, ryšium su Lietuvos krikšto 600 metų sukaktimi, buvo paskelbusi romano ar novelių rinkinio konkursą, kurio prailgintas terminas baigėsi 1987 m. lapkričio 1 d.

Konkursui buvo prisiūti devyni romanų rankraščiai: Rimo Skeveldros slapyvardžiu pasirašytas romanas **Paralėlė**, Tado Apeivos — **Slibinų miške**, Knygnešio — **Iš tamsos į šviesą**, Jock's — **Kapai be vardų**, Savanorio — **Mėlyno karvelėlio šviesa**, Alksnio — **Jaunystės draugai**, Molainišio — **Raudoni voratinkliai**, Kariūno — **Ažuolai ir gluosniai** ir Vito Ugniaus slapyvardžiu **Dievai ir žemė**. Dar buvo atsiųsta viena atspausdinta knyga, straipsnių rinkinys apie Mindaugo krikščionybės įvedimą Lietuvoje. Ši knyga, kaip neatitinkanti konkurso reikalavimų, į svarstymą nebuvo įtraukta.

Kūrinių vertinimo komisija, susidedanti iš **Kazio Jankūno**, **Pauliaus Jurkaus** ir **Zigmo Raulinaičio**, susirinko posėdžiui 1988 m. kovo 5 d. Woodhaven, NY. Posėdį koordinavo šaulių kuopos pirmininkas Kęstutis K. Miklas.

Vertinimo komisija visais balsais nutarė paskirti šaulių kuopos 1000 dolerių premiją Savanorio slapyvardžiu pasirašiusiam už novelinį rinkinį **Mėlyno karvelėlio šviesa**. Atidarius voka, paaiškėjo, kad šio veikalo autorė yra rašytoja Alė Rūta.

New Yorko šaulių kuopa sveikina laureatę ir dėkoja visiems rašytojams, dalyvavusiems šiame literatūros konkurse. (LŠST)

Sugrižimas

(atkelta iš 8 psl.)

O iš juodo debesies pasirodė ugninė perkūno kakta. Ir aptemęs dangus sudrebėjo nuo balso:

— Sustokit! Kur jūs keliaujant nebodami mano žaibų?

— Čia meilė gimtinėn keliauja juoduoju dangum, — atsakė jam vyturėlis.

Perkūnas išmeigė savo ugningas akis ir jo veidas pabalo. Galinga ranka laikiusi sviesti žaibus, suvirpėjo.

— Nutilkite vėtros! — Sugriovė baisingai. — Prasiskirkite marios! Niekas nedrįskit paliesti jų šalta likimo ranka. Čia meilė keliauja juodam debes...

Nutilo audra, pabėgo debesys sunkūs švininiai. Marių verpetai nulenke galvas skrendančiai meilei ant silpnų vyturėlio sparnų. O viesulo vėjai juos kėlė ir nešė, kur tėviškės kalnai ir kloniai apsipylė žiedais grįžtančią meilę sutikti...

Iš knygos „Sugrižimas“

RAŠYTOJŲ SUKILIMAS PRIEŠ SAVO SAVAITRAŠTĮ

Lietuvos Rašytojų Sąjungos organo „Literatūros ir meno“ krizė išryškėjo 1987 m. gruodžio 1 d. įvykusiame Sąjungos valdybos prezidiumo išplėstiniame posėdyje, kuriame dalyvavo autoriai ir kompartijos atstovai. Ištraukos iš šio posėdžio diskusijų paskelbtos „Literatūros ir meno“ gruodžio 19 d. numeryje.

Dauguma rašytojų aštriai kritikavo savaitraštį ir jo redaktorių **A. Drilingą**, kuris pasigyrė, kad „Literatūros ir meno“ tiražas jau pasiekė 48 tūkst. egzempliorių. Kritikas **Aleksandras Krasnovas** pareiškė, kad redakcija neišspausdino dvylikos rašytojų atviro laiško, kuriame „jie polemizavo su kai kuriais vieno iš respublikos vadovų straipsnio teiginiais.“ Krasnovas klausė: „Negi aukštų pareigūnų lūpomis visad byloja absoliuti tiesa, negi kas nors gali turėti neklystamumo karūną?“

Poetas **Sigitas Geda** pasakojo apie savo bėdas su savaitraščio cenzoriais. Jo straipsnis apie Lazdynų rajono žemdirbių vargus pirmiausiai buvo išbrauktas (redakcijos darbuotojos?) **A. Žemaitytės** (kuri pasiaiškino, kad braukymai „ne mano“), paskui redakcija jam paskambino ir pasiūlė atsisakyti „poros pastraipų“. Geda turėjo nueiti „kryžiaus kelius“, kol buvo paskelbtas jo eilėraščių ciklas „Maironio mirtis“ — „net ir nutarus, kad tuos sonetus reikia spausdinti, ‘redaktorius’ dar išreikalavo iš manęs tris ar keturias pataisas“. Todėl, pasak Gedos, „dalis literatū dabar vengia šio savaitraščio“, kurio „tiražas didėja, bet laikraštis prastėja“. Poetas tiesiai pareiškė, kad „Literatūra ir menas“ jau ne rašytojų tribūna“ ir prisipažino nematęs „jokios prošvaistės“.

„Jeigu esam sąžiningi ir ne šiaip sau žaidžiam tuo mūsų viešumu ir demokratija“, paklausė rašytojas **Saulius Šaltenis**, „tai kodėl gūdžioj, anoniminėj migloj sudarinėjami redkolegijų sąrašai arba staiga paskiriami nauji redaktoriai, net nepabandžius tokius reikalus aptarti su rašytojų ar menininkų brolija, neišsiklausius į jų lūkesčius ir palinkėjimus?“

O **Vytautas Kubilius** pavadino „Literatūros ir meno“ padėti „dar viena mūsų persitvarkymo idile“: „visuomenė piktinasi laikraščio beveidiškumu, rašytojai gėdijasi bendradarbiauti, redkolegijos nariai vienas po kito atsistatydina, o Rašytojų Sąjungos prezidiumas (kaip tvirtina Drilinga) palaiko su savo vienintėlio laikraščio redakcija ‘geriausius santykius’“.

(ELTA)

PRISIŪSTA PAMINĖTI

„Čekisto naguose“, Broniaus Daunoro, 11 psl. Spausdino „Nida“, Anglijoje. Kaina 7.50 dol.

Jurgio Gliaudos „Atolas — Korolų sala“ Romanas. 271 psl. Spausdino „Nida“ Anglijoje. Kaina 9 dol.

ENGLISH SECTION

THE MARE IN THE NIGHT

(A story in which only the dead can sleep)

by
Aldona Ryan

"Go find Dede Jurgis" had been the established command whenever anything went awry in the village. Always available, this aging bachelor had merrily acquiesced to the calls. His agreeable manner had a calming effect though there had been times when he had been of little help.

On this breezy, summer morning in the year 1901, Birute Malonaite stood on her stoop and looked puzzled. She pursed her lips in frustration as she stared across the fields for any glimpse of her sister, Anastasia. Stase, as everyone called her, had gone searching for Dede Jurgis two hours ago. The wind tugged at the knot of white hair on Birute's head, her skirts billowed away from her ample body like sails on a schooner. Her apron flew in the air like a foremast and smacked at her round face until her blue eyes were filled with tears.

Vai jai, thought Birute. For what reason have I been saddled with this hopeless sister and this troublesome cousin! For Dede Jurgis was not their uncle as the name implied but a cousin.

Their current problem had started a few weeks back when the two spinsters bought an old mare. In their early sixties, they had found walking had become difficult and owning a horse seemed a good investment. They had resurrected an old cart that had been lying about in the garden house and were looking forward to putting it into use.

But the mare had different plans. She fell in love.

The mare would spend all of her out-of-doors hours standing in the far corner of the rye fields gazing rapturously at a stallion who grazed two fence rows away. All of the calling, whistling, pushing, pulling, groaning and grunting in the world would not budge the mare from her position.

Birute, who was the self-appointed matriarch in the household, got the idea that, if the mare could be foaled, they would end up with two horses for the price of one. That is, if she could get this accomplished without having to put up the usual barter fee with the owner of the stallion. It will take some doing, she thought.

Birute had spent many hours scheming toward this end. It was no use asking her sister to help because Stase had a malady whereby any ventures into the rye fields produced violent fits of coughing and sneezing. And her cousin, Dede Jurgis, was entirely too talkative. His amiable personality led him to tell everything he knew to anyone who would listen. Therefore, it behooved her to tackle this chore alone.

The air had been quite crisp and cold and Birute found she needed to bundle up more than usual. Also, a breeze blew briskly. This is fine, thought Birute. The noise of the wind and the clapping of shutters and the groaning of doors will cover up any noise that I and the mare might make.

She had decided it was best to feed and water the mare first. This might make her more congenial. While the mare had eaten, Birute had gone looking for the water pail. On such a

Purena žemė...
Team work.

Birute had known she would have to get the mare to the stallion at night as that was the only time the mare could be led. Also, the stallion's owner would be sleeping then. However, the stallion's owner had a very large dog. Somehow the dog must be quieted.

So, for a week, Birute had been slipping out at midnight with hunks of old meat scraps, luring the dog into friendship. Then one night it rained heavily and she missed going out. The dog howled most of the night. The neighbor complained that his dog was going mad. He had not been eating properly for a week and had started howling at night. Other neighbours became fearful that the dog's howling meant that death stalked the neighborhood.

Thus it was that on the night of this day, shortly after midnight, Birute had put her plan of secretly breeding her mare into action.

night, with no moon and only a dim lantern, this turned out to be difficult. The pail was not in its usual place. After much searching through the clutter, she had finally found it and filled it.

At first the mare had not seemed to be thirsty but finally finished the whole bucket. Impatiently, Birute had pulled on the lead rope to get her going.

Now, as it happened, that very evening, Stase, who was the cook in the household, had been straining a batch of cherry wine. She had ended up putting the mash into the mare's water pail. Unknowingly, Birute, had watered the mare with diluted cherry mash.

The beginning of the short journey had started out easily enough. The mare had trotted along in the grasses with a full side to side sway. Birute had not been able to use the paths because the clop-clop of the mare's gait might

have given them away. But Birute had not counted on the large puddles left over from the heavy rains. It seemed the mare had developed a tremendous thirst and proceeded to drink up every puddle they met.

They had only gotten past the first fence when they came upon of a deep hole filled with water and mud. The mare swayed forward, Birute tripped, and the bundle of dog meat she was carrying fell into the puddle.

Birute sat in the puddle with mud up to her knees and stared at the mare. It appeared as if the mare had had enough and had given up. She laid down by the pool of water and went to sleep. Anxiously, Birute had tugged and strained but the obstinate mare would not budge.

By this time Birute had begun shivering from the effect of the cold wind blowing at her dripping skirts. What should she do? What would the neighbor think in the morning when the Malonas' mare was found lying by the puddle in his field if she left her there? What else was there to do?

Birute went home and went to bed after drinking a cup of hot tea with honey and a little cranberry liqueur in it.

She arose at dawn and followed her footsteps of the night before. That was when she had awakened Stase and said, "Go find Dede Jurgis. Our mare is gone."

While Stase went looking for her cousin, Birute washed the mud from her skirts and her boots. She would send Dede Jurgis out to look for the mare and no one would know of the unhappy incident of the night.

Now the sun was shining brightly and the wind had increased and Stase had not returned. There is nothing to do but go look for Stase and Dede Jurgis myself, thought Birute. She sailed with the wind at her back down the road-way toward the house of Dede Jurgis.

His cottage was empty. Everywhere she went, Stase had been before her but there was no sign of Stase or Dede Jurgis.

By noon, a search party had been formed and, in a short while, it had ended its quest.

In a glen on a hillside, they found Stase, weeping beside the still form of Dede Jurgis. Evidently he had tripped on a raised root and had slammed against a log. His forehead was covered with dried blood.

Stase had always had a special kinship with Dede Jurgis. They were the same age, both small of frame and stature, and children of sisters.

Not finding him anywhere, Stase had remembered the glen where they had played as children and often met to talk and rest.

She found him there in the glen. After much poking and cajoling, she realized he was truly dead. Such an untimely end! She wept copiously. Some of her sadness was due to the fact that Dede Jurgis had helped her only the evening before with her new batch of cherry wine. Perhaps he had tasted just a little too much of

the sweet nectar. Oh, it is all my fault, she sobbed.

The body of Dede Jurgis was removed to his cottage where Birute and Stase encamped to oversee the funeral rites. As was the custom of the times, the body was dressed in clean clothing and laid out on a bare board. There was no embalming but Birute rubbed some leaves of rose geraniums on him for fragrance. The woodcarver proceeded to fashion a plain coffin — customized for Dede Jurgis. All business in the village stopped for the funeral.

Birute was exasperated. She looked down at the body of Dede Jurgis lying peacefully on his board with the cross and two flickering beeswax candles at his side. It was expected of her to weep loudly but she could not find it in her heart to do so. It was just like him to go and die when she needed him so badly. Now who would tramp the forests looking for her mare?

All the signs of a bachelor living alone were present in his cottage. There was turmoil everywhere. It was useless to ask Stase for help in cleaning and cooking. Stase sat, huddled on a bench, crying enough tears to overflow the Nevėžis river. Another problem lay with Dede Jurgis's big black cat which insisted on curling up on the belly of the corpse, purring loudly. It made an unseemly sight.

The neighbours arrived bringing gifts of flowers, food, ale and wine. The cottage was soon overflowing with all sizes of people. A few ladies began helping Birute with the chore of making more room and setting up a food table.

The noise was deafening. Elderly ladies moaned, women cried loudly, men shouted over the sounds of crying and children were everywhere.

The coming of the village priest, fully dressed in his vestments and accompanied by the sacristan, was a high point. The tumult stopped as if it had been cut off by a closing door. The ceremony began with belated last rites. After that the priest sprinkled holy water on the body of Dede Jurgis, the candles, the flowers, the people, the food table, and everything within reach. Birute held the black cat and everything went well. There would be a funeral Mass and burial early the next morning.

Birute knew that lengthy prayers and the singing of raudos would continue all through the night. At the first opportunity, she headed for home to feed the animals and to take a quick look around for her missing mare.

The search for Dede Jurgis that morning had been pretty thorough and there had been no sign of the mare anywhere then. It was a mystery.

When gale-like winds blew in from the west — from the Baltic Sea — more rain could follow and Birute scurried down the road to her home. The mare had disappeared from the earth like a pebble sinking into a bog hole. The

thought occurred to Birute that the mare had ambled into the bog.

Finishing her tasks, she quickly changed into her church clothes for she knew she would not have time in the morning to return home.

Birute was a very large woman. The lost sleep of the previous night and her busy day began to take its toll. She felt cross and irritable. She dragged herself back to the wake with the hope she could find a quiet corner and snooze a little bit.

During the course of the evening, most of the food and drinks were consumed. All of the children and some of the women went home. The loud wailing of the mourners had been replaced with almost jovial conversation among men.

Stase had seemingly cried herself to sleep on her bench but Birute could find no rest.

Around midnight the sound of a dog howling could be heard. Birute realized it was the dog of the neighbor who owned the stallion. She looked around the room and yes, the neighbor was still here. He was sitting by the neighbor of the first fence row and they seemed to be having a disagreement.

"It is good that I am here tonight instead of in my bed trying to sleep," said the neighbor of the first fence row shaking a finger at the owner of the stallion. "This is the third night your dog is howling."

"I apologize for my dog," said his neighbor. "I'm sure you will agree that, after we have buried our friend, my dog will get back to normal. He is a sensitive creature, you must admit, to have foretold Dede Jurgis' accident with his nightly calls. To think that last night I arose and almost strangled him in fury."

"I warn you, if he carries on again tomorrow night, I will strangle him myself."

Birute watched the scene and she could tell the owner of the dog was beginning to be annoyed. Both men had had a few glasses of wine and were flushed and tense. She suddenly remembered the bundle of meat scraps in the puddle in the neighbor's field. She knew the dog was merely calling to her — asking for his midnight meal. There had been no foretelling of anything. Only a friendly dog who had become spoiled with meals of meat greater than his owner could afford to offer him.

Birute felt remorse for her actions of the recent past. To what lengths had her greed taken her. Instead of two horses, she now had none. Dede Jurgis was dead. Her neighbors were fighting over a dog and she was exhausted beyond belief.

At this very moment the wind began to roar with a great clamor. The little cottage shook and the clatter and banging of loose boards was everywhere. It was though the heavens had become volatile. A sense of eeriness filled the air.

Birute's composure was shattered. The dog kept howling. The wind kept blowing. The two men kept arguing.

"Stop!" shouted Birute in the greatest voice she could muster. "I will hear no more of this!"

Everyone in the room sat frozen into silence by her outburst. Even the dog and the wind seemed to listen. The sudden quietness was overpowering.

Then Stase screamed! A long piercing scream that reverberated through the tired minds in endless terror. She pointed to the window. Barely discernable, one great eye was staring at them — glittering menacingly by the frail light of the lamp.

Before anyone could move, another weird event took place. The right arm of Dede Jurgis dropped from its folded position and rested on the board. The fingers touched Stase's skirt. They seemed to point to Stase.

Stase fainted.

Everyone fled from the room but the staunch Birute.

As Birute bent down to help her limp sister, she heard a low moan. It was not coming from Stase but seemed to be coming from the corpse. Or was it the wind in the chimney?

Birute was beside herself. Oh, what have I done, she thought. She shook Stase to revive her. She pleaded with her. "Wake up Stase, my angel," she cried.

She picked up the hand of the corpse and firmly planted it into its folded position — away from the fallen Stase.

"I knew you would come to this," she cried to Dede Jurgis. "You good for nothing loafer! You beast! Now look at you lying there dead. What good are you now?"

With large tears streaming down her face, she grabbed a bucket of flowers. She threw the flowers to the ground and heaved the water at Stase. She drenched both Stase and the corpse.

Both Stase and the corpse sat upright!

Birute sat down on the floor amidst the strewn flowers. She covered her face with two wet, red hands and sobbed.

"Birute, the evil eye in the window was only your mare," said the neighbor of the first fence row as he came laughing into the room.

He stopped and stared at the three cousins. What a strange vision! The two Malonas sisters sitting on the floor and Dede Jurgis sitting on his funeral board!

Utterly speechless, the neighbor waved to the crowd to come in. They stood awestricken. How could Dede Jurgis be alive? Had they not tested his breath on the looking glass? Had they not listened to his heart in vain? Had they not looked into his eyes and found them sightless?

"Wine," shouted someone in the group. "Give them wine to revive them."

"Tell us what happened," shouted another. "Did you see heaven or hell?"

Groggily, Dede Jurgis shook his head. "I saw nothing," he said. "I fell asleep in the glen last night. At daybreak I awoke and found my cousins' mare standing over me. I stepped for-

104 CONGRESSMEN ASK SOVIETS TO RELEASE 7 PSYCHIATRIC PRISONERS

One hundred and four members of the U.S. House of Representatives appealed today for the release of seven Lithuanians who have been detained in psychiatric hospitals for political reasons.

In a February 19 letter sent to Dr. Aleksandr Churkin, head of the Psychiatric Section of the

USSR Ministry of Health, the legislators asked for information about the fate of the seven Lithuanians, most of whom had been forcibly committed in the 1960s or 1970s. The letter urged Dr. Churkin to initiate an "immediate review" of the Lithuanians' cases that would lead to their release.

The congressmen told Churkin they were making their request in the context of efforts by the Soviet government to curtail psychiatric abuse. The Soviet news agency Tass announced on January 5 that the Presidium of the

Cherniakovskiy Special Psychiatric Hospital, which specializes in "treating" dissidents. *Cherniachovskio psichiatrinė ligoninė, kurioje "gydomi" disidentai.*

ward to grab her lead rope and remember nothing more. Why am I here? Is it Sunday that I am wearing my best clothes?"

"Ah, my friend. What a story you will have to tell your nieces and nephews now."

Ah yes, thought Birute. What a story he will tell — over and over and over and over. Too bad he missed the greatest part by his deep sleep. Then the thought of what might have happened if they had buried him before he moved occurred to her. She shuddered.

Yes, he was troublesome but she really loved him. At times he was of great help to everyone. She did not wish him any real harm. She was very happy he was alive.

She glanced up into the face of the owner of the stallion and the howling dog.

"Good neighbor," she said. "There is a large bone left on the table. Take it and give it to your dog. He will keep quiet and we can all go home and get some much needed sleep. Tomorrow, I will prepare a feast for everyone. It will not be a funeral feast but one of rejoicing. Our cousin is alive and we are glad."

Author's note: It was my own great uncle who "arose from the dead" during his wake in Panevėžys in 1901. The rest of the story is fabricated.

Supreme Soviet had enacted a statute providing a measure of legal protection to people interned in psychiatric hospitals and had transferred certain psychiatric hospitals from police control to the jurisdiction of the Ministry of Health. The signers of the letter said that the January 4 statute "gives us cause to hope that the internment of individuals in psychiatric hospitals for their religious and-or political views will become a thing of the past."

The seven Lithuanians (all males) named in the letter were Jonas Bagdonas, Arvydas Cekanavicius, Vilius Dogilis, Voldemaras Karoliunas, Henrikas Klimasauskas, Vytautas Lazinskas, and Petras Lukosevicius. Bagdonas has been detained the longest, since 1962, for participating in Lithuanian nationalist activities. The most recent detainee is Dogilis, interned in January 1987 following an interview with a local newspaper in which he described how his conversion to Pentecostalism had freed him from drug addiction.

Charges lodged against the other psychiatric prisoners include erecting a cross, possessing an underground Roman Catholic publication, writing memoirs about experiences in labor camp, and signing a petition asking the Soviets to withdraw from the Baltic States.

(LIC)

The Lady and the Chekists

A Radiance in the Gulag

by Nijole Sadunaite

(Trinity Communications: \$9.95; 148 pp.)

Reviewed by Dick Goldkamp

While any sign of a "thaw" in Kremlin intractability is devoutly to be cultivated by the West, Soviet Christians may be years away from feeling the benefits of *glasnost* just yet, however much they may wish it to be otherwise. This little book should help to explain why.

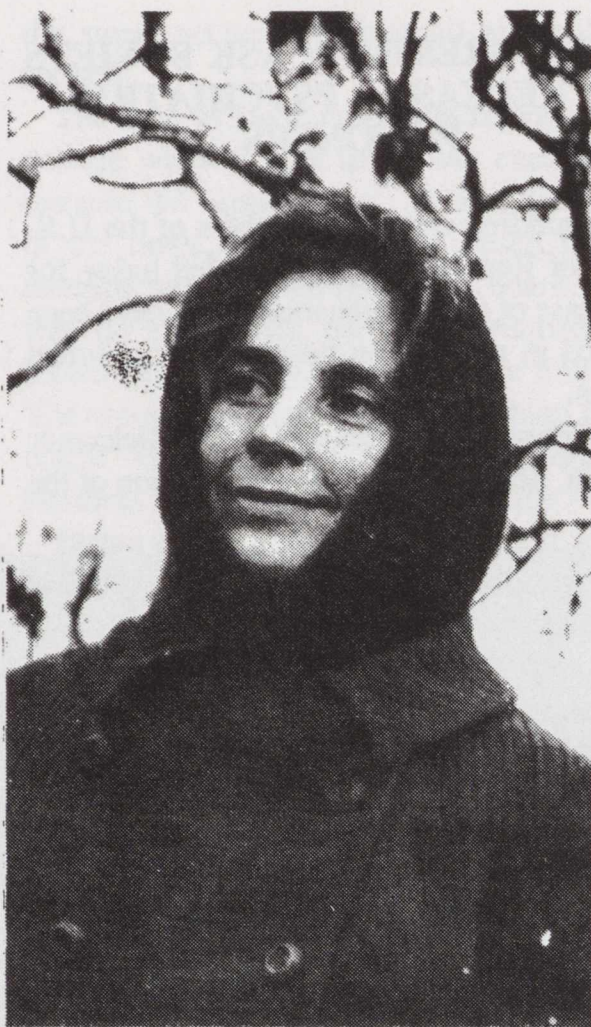
On the one hand, it narrates in fascinating detail the resurgence of fierce persecution of Lithuanian Catholics by the Communists in the last decade or so. In a glimpse at the dark side of their daily life, Nijole Sadunaite's tale bears out in full Aleksandr Solzhenitsyn's assessment that religious repression represented the Kremlin's unrelenting effort to impose a militantly atheistic ideology at every level of society, by deception whenever possible, by force if necessary.

On the other hand, this book is only peripherally about ideology. It is autobiographical in character, a richly textured narrative of faith in action against overwhelming odds.

The journal includes a brief description of the author's early family life in a tiny Baltic country that was invaded and occupied by both the Nazis and the Soviet Red Army in the 1940s. It then moves into a much more detailed account of her arrest, trial and imprisonment as an adult, and the official harassment that has left her undaunted in spirit since her release from internal exile in 1980.

As Thomas Bird points out in a short introduction, "A Radiance in the Gulag" bears favorable comparison to "The Diary of Anne Frank" as a young woman's testament to courage and hope in the face of tyranny, darkness and despair. The title was chosen by her U.S. publisher to best capture the significance of the author's work, which was smuggled out of Lithuania in two segments to friends in the West. Its "radiance" stems largely from Sadunaite's readiness to carry her cross so cheerfully, coupled with a remarkable ability to put her cares aside and reach out to beleaguered fellow believers along the way.

The venturesome personality traits that sometimes tested her invalid mother's patience when she was a child persisted into adulthood for Sadunaite. The move that eventually got her into hot water with state authorities involved her decision to join hands with the creators of

Nijolė Sadūnaitė, after being released from labor camp during her Siberian exile (1977).

Nijolė Sadūnaitė išėjusi iš Sibiro priverčiamojo darbo stovyklos, 1977 m.

the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania, the clandestine journal of the state's persecution of believers that first appeared in print in 1972.

It becomes obvious very early in the book that the occupiers of her homeland were not content with merely keeping religious believers safely in tow. The "Chekists" (as Lithuanians call KGB agents: The Cheka was the original Soviet secret police founded by Lenin in 1918) wanted to eradicate Catholic faith and culture entirely in order to "liberate" the Lithuanians from their "bourgeois" Christian past. As the author notes at one point, it became almost axiomatic that anyone brought to trial for any connection with the Chronicle would be charged with "religious fanaticism."

So it was with Sadunaite. She was tailed for several years by the Chekists, until she was finally arrested at her apartment in 1974. Her only crime was typing up copies of the Chronicle for redistribution to her fellow Lithuanians.

Despite the weeks she spent in a Soviet dungeon, the show trial and conviction that followed and her subsequent incarceration in a labor camp, Sadunaite remained amazingly free of any sign of bitterness toward life. Her ordeal, incidentally, included a monthlong trip from Vilnius to the infamous Mordovia prison camp on an overcrowded transport train, a trip on which the food was so bad that she lost 33 pounds along the way. Yet her willingness to speak the truth, to defend her faith and to confront her accusers with painful glimpses of their own spiritual emptiness — coupled with her

love for fellow prisoners in the gulag and her willingness to assist them in any way she could — shines through unpretentiously for page after page.

This book may also contain some enlightening insights for those "progressive" Western Christians interested in ecumenism. Few observers would deny the value of the ecumenical dialogue that has gone forward in our own country by fits and starts, even though it has sometimes been taken over by politicized clergymen with an agenda of their own. But meanwhile ecumenism-in-action was alive and well in labor camps behind the Iron Curtain on a more practical, down-to-earth level. Lithuanian Catholics and other Soviet Christians of all kinds were learning the meaning of what used to be called the spiritual and corporal works of mercy by living them for each other's benefit.

Sadunaite's reflections contain a series of warm and complimentary anecdotes about Baptists, Russian Orthodox and other feminine co-religionists who suffered imprisonment with her, on one charge or another. Amid the direst of prison conditions, many of them showed an unhesitating willingness to share with each other the most meager of food supplies and other modest amenities that came their way.

For trendier Christians in the West, private prayer and fasting and the shared suffering of the Cross have almost become the quaint relics and symbols of an outmoded past. For Sadunaite and many of her fellow Christians in jail, they have been transformed into signposts on the road to personal purification.

Her story is a glistening little gem to add to the treasury of Christian literature.

(L.A. Times)

A BOOK FOR EVERYONE

"The Forest of Anykščiai" (Anykščių šilelis) by Antanas Baranauskas, translated by Nadas Rastenis, introduction by Juozas Tininis, woodcut illustrations by J. Kurminskas. Soft covers — \$3, hard covers — \$4 plus shipping, (only few left).

Published by:

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
tel.: (213) 664-2919

THE BALTIC NATIONS

"The Baltic Nations: Estonia, Latvia, Lithuania, Finland, Poland, the Quest for Regional Integration and Political Liberty," written by Bronis J. Kaslas. 320 pages, hard covers. Price — \$12 (postage \$1.00). Mail checks to "Lithuanian Days" 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

"The Agony," a literary approach to history, by Juris Gliuda. Translated from the Lithuanian by Jonas Zdanys. Published by "Lithuanian National Guard in Exile." 288 pages. Price \$10 (postage \$1).

LITHUANIAN DAYS, 1988, MARCH

LITHUANIA IS ALIVE!

Daniel Yenkevich

Lithuania Lives! Both in Lithuania and elsewhere, it is very clear that Lithuanians have not stopped expressing their will to be free. And they know that they have to pay a heavy price for the right to live independently next to such large neighbors, the Lithuanian nation being so small. Over long centuries they have paid that heavy price willingly, and they know that they must try to avoid meaningless sacrifices, unnecessary suffering. Most of all, we Lithuanians who enjoy greater freedom must always help one another, especially those who live in Lithuania.

Let us look at our record in history. In 1797 (during the partition of Eastern Europe), and again during the Revolts of 1831, 1863, and 1905 our little Lithuanian nation told the world that it did not want foreign rulers. In 1918-20, while the world was still refusing to believe it, the Lithuanians paid with their blood for their independence and finally became equal members in the family of free nations. And in 1941, they again told the world that neither Communist Russia nor Nazi Germany had the right to rule Lithuania. But sad to say, little Lithuania was crushed between the two giant predatory powers, and she fell into the grasp of Russia, as had been agreed in the Molotov-Ribbentrop Pact of 1939. When the Armies of Soviet Russia marched into Lithuania in 1941, they deprived these Baltic people of their basic human rights, including the right to self-determination. But the Lithuanian spirit did not die! — the guerilla war continued from 1944 to 1952, and Lithuanians looked in vain to the West for assistance. It did not come. Hundreds of thousands of our Lithuanian brothers and sisters were deported to the cold North for a slow death.

But Lithuania lives! In the 1960's, the burning desire for freedom was seen flickering in the flames, as *Kalanta* and Stonys immolated themselves, crying out as they burned, "Freedom for Lithuania." Yes, indeed, Lithuania lives! In the 1970's, underground publishing was born — at least fifteen journals strong. This was followed by petitions and memoranda, accompanied by thousands of signatures. In the most recent underground publication of **The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania**, the 74th issue since it began in 1972, this journal gave wide coverage to the 600th anniversary of Christianity in Lithuania, including a record of interference by government agents. It criticized the barring of Pope John Paul II from visiting Lithuania. It demanded the reinstatement of Bishop

Steponavičius and the release of the imprisoned priests Matulionis, Svarinskas, and Tamkavičius. And again it demanded the return of Kalipėda's "Queen of Peace" Church to the believers.

How much determination, how much daring Do her strong-willed people have to summon as they proclaim to the world that Lithuania is

Gustav Stroh: "Demonstrations on the Soviet Baltic Sea Coast" in *Die Welt*, Hamburg, August 25, 1987).

So much for "glasnost". Any surface reforms of "glasnost" will not convince the world that Russia can join the family of self-respecting nations until the Soviet rulers

A Religious Procession in Šiluva, 1981.
Religinė procesija Šiluvoje, 1981 m.

alive! How such determination is there as she drives on after almost 50 years, and each day expresses her will to be free and equal among the free states of Europe. August 23rd, 1989 will mark the 50th anniversary of the Hitler-Stalin Pact of 1938, which placed the Baltic states into the Soviet sphere of interest. Brace yourselves for that anniversary!

In a statement that appeared in the Vilnius newspaper, *Tiesa*, on November 29, 1987, Mikhail Gorbachev said to Kenneth Kaunda, President of Zambia: "The Soviet Union supports each nation's right to choose independently the ways and forms of its development. It sympathizes with the nations of the 'frontzone' states, those nations that have chosen the road of independence and progres..." Such a statement may be a good propaganda tool that Gorbachev could use on the President of Zambia, but it becomes a joke if Lithuanians apply this same statement to Lithuania.

There is much talk of "glasnost" these days. As regards the "Baltic Question," which President Reagan was asked to raise during his Summit meeting with Gorbachev in December of last year, Gorbachev's "glasnost" would bring him face to face with the German-Soviet Pact of 1939. One German newspaper recently stated that Gorbachev's willingness to discuss this subject would mean putting into question the entire contemporary Soviet Western boundary and the legality of the incorporation of the three Baltic States into the Soviet empire. (Carl

prove by their actions that they respect human rights and national rights.

So what are we to do about all this?! What can we do as Lithuanians? Let us just ask ourselves: Does Lithuania live? Does she live in US, who pride ourselves on being Lithuanian? Or is it enough to gather on a cold February day to raise the Lithuanian flag? Or better yet, is it sufficient that our major concern be taken up with worrying about how many points I'm getting for the next degree? Where is our solidarity with our Lithuanian brothers and sisters who are suffering in Lithuania?

We must organize and be of service. Write letters to our senators and representatives concerning the plight of Lithuania. Read the **Chronicle of the Catholic Church in Lithuania**, and be in touch with the Office of Religious Aid in Brooklyn and ask what we can do. Write to imprisoned priests in the Soviet labor camps and encourage them.

There are so many things we can do. But let us not stand idle. Let us make a noise that the leaders in our country and the Soviet Union will sit up and take note. Let us use "glasnost" to our advantage. Lithuania lives! She lives in you and me as we assure Lithuania as we cry out: "Together with you, brothers and sisters, and with all the Soviet-enslaved peoples, we are striving for the freedom of Lithuania and the other nations."

On the importance of correct terminology

Below is the text of a letter by Dr. Omeljan Pritsak, Mykhailo S. Hrushevsky professor of Ukrainian history at Harvard, to the Media Action Coalition. The letter explains the importance of using correct terminology.

During my years of teaching the Turkic languages of the peoples of the Soviet Union and Ukrainian history at Harvard University, I have become concerned about the use of "Russia" instead of "Soviet Union" and "USSR." The news media have been particularly important in shaping Americans' perception of the Soviet Union as Russia. I believe that this practice is incorrect for the following reasons:

1. The use of the term "Russia" instead of "Soviet Union," "Union of Soviet Socialist Republics" and "Soviets" does not conform to the official usage of that country and its peoples.

2. Use of "Russia" instead of "USSR" or "Soviet Union" results in the American public perceiving the USSR as an ethnically Russian society instead of one in which Russians are barely 50 percent of the population.

3. Use of "Russian" leads Americans to think of the USSR as a nation-state with minorities rather than a multi-national federation including the republics, or national homelands, such as Armenia, Lithuania, Ukraine and Uzbekistan that are now linked to Russia, but were frequently not linked to Russia in the past.

4. Popular use of "Russia" impedes Soviet-U.S. contacts and understanding. American reference to the USSR as Russia and Soviets as Russians is found offensive by Soviet nationals.

5. American understanding of both the Russian culture and those of the other peoples of the Soviet Union (Muslim Tadzhiks, Protestant Estonians) is greatly hindered by the popular use of Russian to refer to non-Russian cultures and peoples.

6. Reference to the USSR and its people as Russians distresses millions of Americans of Armenian, Ukrainian and Lithuanian descent, as it results in many Americans denying the very existence of these peoples and in the identification of them and their cultural achievements as Russian.

However convenient the use of "Russia" and "Russians" is and however well-entrenched in popular usage, news reporters and educators should strive for precision. Given the importance of the Soviet Union in today's world it is essential that Americans be well-informed about the nations of the USSR, and its multi-national federative aspect is an essential factor in any understanding.

OVER 10,000 DEMONSTRATE IN VILNIUS

Between 10,000 and 15,000 people demonstrated in Vilnius, Lithuania, on Lithuanian Independence Day, February 16, according to sources in that city.

Most of the crowd assembled outside the Cathedral, located in the heart of the city, between 8 and 9 p.m., Nijolė Sadūnaitė told the Lithuanian Information Center in New York by telephone, basing her testimony on numerous eyewitness reports. Miss Sadūnaitė was detained by the KGB that day and prevented from attending the demonstrations, which began after thousands of people poured out of evening Masses at St. Anne's and St. Nicholas' churches, where they had gathered to pray for Lithuanian independence.

"No one expected so many to turn out," said the 49-year-old Roman Catholic nun. "There were as many as 15,000 people. The militia urged everyone to go home. Then this mass of people started down Gediminas Ave (a.k.a. Lenin Avenue). Since the crowd on the avenue was huge, the militia tried to break it up into small groups by sending people down side streets. When people started going down these small streets, they were seized, beaten and dispersed. Many were forced into buses which hauled them 40 km. out of the city, where they were tossed out.

"Apparently orders were to beat people brutally, rather than arrest them," Miss Sadūnaitė continued. "The militia were very rough. Many victims were hospitalized — 160 in Santariškės Hospital alone, but the police are covering up...

"... Some of the people carried white flags, to show their peaceful intentions, and people carried flowers. Many young people wore yellow, green and red tri-color ribbons around their necks, and sang the national anthem of independent Lithuania, and other Lithuanian national songs." Sadūnaitė noted that the flag of independent Lithuania was raised outside at least three buildings in Vilnius, adding that police used dogs to track down the suspects, who were boys.

Miss Sadūnaitė said that youth were harshly punished. An estimated 2,000 young people who gathered near a park farther away from the center of the capital were severely beaten.

"... Militia support had been brought in all the way from Belorussia, and troops from Minsk. They had been warned that the Lithuanians were out for blood, and would require violent treatment," Miss Sadūnaitė reported.

Sadūnaitė blamed Soviet authorities for spreading lies about the planned Lithuanian demonstrations in an attempt to incite Russians against Lithuanians. "In the schools, children were told that the Lithuanians were intent on

Only old crosses stand in memory of the ones who fought and died for independence of Lithuania. *O kiek bevardžių jau supuvo kryžių, kur ilsis partizanai Lietuvos... (Putinas).*

murdering 70 non-Lithuanians, to mark the 70th anniversary of Lithuanian independence, and cautioned not to venture outside that day."

The Lithuanian activist confirmed reports that Western journalists visiting Vilnius on February 15-16 received a sanitized tour of the capital. She charged that the journalists who were threatened by Soviet security forces when they went to Sadūnaitė's home to interview her on February 15, were followed everywhere they went by militia equipped with walkie-talkies. They radioed ahead to warn other security forces of the path the journalists were taking, and the militia would temporarily withdraw from the area. The streets the journalists went to "were empty, and after they passed by, the militia detachments and regiments would reappear on every corner."

Sadūnaitė thanked President Reagan and members of the U.S. Senate for their support, saying "we bow down to the ground to them." In a proclamation issued on February 11 to commemorate Lithuanian Independence Day, President Reagan singled out Sadūnaitė as "a true leader of her people." Thirty two U.S. Senators wrote a letter to Mikhail Gorbachev on February 11, in which they asked the Soviet leader to allow Lithuanians to peacefully commemorate their independence day, and expressed their concern about a February 6 physical assault against Sadūnaitė.

(Lithuanian Information Center, February 24, 1988)

“NOT 20 MILLION, NOT RUSSIANS, NOT WAR DEAD”

The “20 Million Russian war dead” are frequently cited in the West in support of the argument that the Soviet regime merits special “understanding” and concessions. This fallacious statistic was scrutinized and convincingly put to rest by Professor Norman Davies, one of the leading Western authorities on East Europe, in his article published in the December 29, 1987 issue of London’s daily The Independent.

“... The ‘20 million Russians war dead’ has become one of those magical statistics that are endlessly repeated but rarely examined...”

“The figure of 20 million did not emerge until Krushchev’s time, when the Soviet census of 1959 revealed a colossal gap in projected demographic growth since the last pre-war census.

“... Soviet sources are generally more cautious than the western enthusiasts. **The Great Soviet Encyclopedia**, for example, (Third Edition, Moscow 1979) states: ‘The Soviet Union incurred enormous losses. More than 20 million Soviet people perished during the war.’ True to form, it adds an ideological gloss about ‘world civilisation’ being ‘saved from Fascism’; but it offers no details about which categories of Soviet citizens were killed, or by whom.

“Estimates of Soviet military losses reach as much as 13 million...”

“... The ethnic breakdown of Soviet losses poses other problems. Although ethnic Russians provided an absolute majority of casualties in the military sector, they formed a minority in the civilian sector. Western historians, who obstinately persist in thinking of the Soviet Union as ‘Russia’, often ignore the fact that the **Wehrmacht** never penetrated beyond the outer fringe of Russian settlement, or of the RSFR. The lands which bore the brunt of the German attack in 1941 had only just been annexed from Poland and the Baltic States in 1939-40, and did not contain any significant Russian population. The area of German Occupation in 1941-44 was largely confined to the non-Russian republics. The victimised population was made up overwhelmingly of Balts, Poles, Jews, Byelorussians and Ukrainians. What Soviet sources correctly report as ‘Soviet losses,’ Western laxity translates into ‘Russian losses.’

CONSTANTINE JURGELA

Constantine R. “Connie” Jurgela, 83, a former Voice of America official and a leader in Lithuanian-American affairs for more than 50 years, died Monday, Feb. 29, in Suburban Hospital after a stroke. He lived in Bethesda, Maryland.

In 1951 Mr. Jurgela became the first chief of the Lithuanian section at VOA, where he served until his retirement in 1974.

“He believed passionately and worked ceaselessly for the right of all men to live in peace and freedom,” said Albert Cizauskas, a longtime friend. “He has left behind a precious heritage that is like a beacon giving light and hope to all those who, like his compatriots in Soviet-occupied Lithuania are struggling for human rights and political freedom.”

Mr. Jurgela was born in Elizabeth, N.J., and moved to Lithuania with his family at the age 10, shortly before World War I. In 1919, at age 15, he volunteered in the Lithuanian armed forces, serving in the successful six-month effort to clear the country of Soviet troops.

He then served two years in the Lithuanian Ministry of Foreign Affairs.

“... It seems reasonable to conclude that Ukrainian war losses were at least of the same order, i.e., 5-6 millions, as those of European Jewry, or of ethnic Poles...”

“... The vast category of Soviet civilians who perished in the period 1939-45 but were not killed by the Nazis, contains many cohorts. After all, the Gulag continued to consume perhaps a million human beings per annum throughout the war years. The life expectancy of a deportee did not exceed one winter. Others, like the 15,000 Polish officer-prisoners of 1939-40, were shot outright.

“There were the 1-2 million Polish civilians deported from eastern Poland following the Soviet invasion of September 1939. There was a proportionate number of deportees from the Baltic States and from Bessarabia, annexed in 1940. In each of the newly occupied regions, there were mass deportations of former state employees, ‘bourgeois nationalists,’ ‘class enemies,’ ‘ideological diversionists,’ and even of ‘persons having foreign contacts’ (down to stamp-collectors and esperantists.)

“... It lies in the nature of the problem that the victims of Soviet wartime repressions cannot be easily quantified. The records of the victorious Soviets, unlike those of the defeated Nazis, have never been opened for scrutiny. Whether the fraction of Soviet civilians who perished at the hands of their own regime was one quarter, one third or even one half of the whole will never be firmly established until the Soviet government itself comes clean. Perhaps that is too much, even for **glasnost**.”

(from ELTA, Feb. 1988)

Constantine Jurgela, MD.
Dr. Konstantinas Jurgela.

Returning to the United States in 1924, Mr. Jurgela received bachelor’s and master’s degrees from Brooklyn Law School and a doctorate in history from Fordham University.

From 1929 to 1936, he was secretary of the Lithuanian consulate general in New York. He next practiced law as a member of the New York and Supreme Court bars.

After World War II, Mr. Jurgela directed the Lithuanian American Information Center in New York, organizing national publicity for the country’s plight under Soviet occupation.

He was an adviser on Lithuanian-American interests to the staffs of Al Smith, Franklin D. Roosevelt, Wendell Wilkie, Thomas E. Dewey, John Foster Dulles and Fiorello LaGuardia.

His “History of the Lithuanian Nation,” the first substantial work of its kind in English, was published in 1948. His updated version of “Lithuania: the Outpost of Freedom” was published in 1976. He contributed articles to Grolier’s, Collier’s and Lithuanian encyclopedias.

Active in international scouting, Mr. Jurgela was an honorary Boy Scout of Italy. He received the Medal of Merit of the Boy Scouts of Belgium and the Fleur de Lys of the Boys Scouts of Lithuania.

He was a past president of the New York and New Jersey Lithuanian Society and was grand marshal of Lithuanian Day at the New York World’s Fair in 1939.

Mr. Jurgela was active in the Washington Council of the Knights of Lithuania for many years.

His wife, Elena Jurgela, died in 1981.

He is survived by a daughter, Elena Jurgela, of Bethesda; a son, Algis Jurgela, of New York; a brother, Peter Jurgela, of New York; and two grandchildren.

(From Washington Times, 3/2/88)

GARBĖS PRENUMERATOS

Dr. R. Andries, Media PA
A. Andriušis, Dorchester, MA
B. Apshaga, MD, Thompson, CT
V. Apynys, MD, Clinton, OH
P. Aras, Santa Monica, CA
J. Babilius, Pasadena, FL
Rev. A. Babonas, Detroit, MI
Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
S. Bacevičienė, Los Angeles, CA
J. Bagdžius, Chicago, IL
H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
L. Bajorunas, Binghampton, NY
G. Balanda, Warren, MI
E. Balceris, Santa Monica, CA
Rev. V. Balčiūnas, Thompson, CT
A. Balčytis, Chicago, IL
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
K. Bandzevičius, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, NE
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
J. Belazaras, S. Windsor, CT.
P. Bernota, Waterbury, CT
Rev. A. Bertašius, Paterson, NJ
C. Bobelis, MD, St. Petersburg, FL.
N. Bražėnas, MD., Sparkill, NY
J. Briedis, W. Bloomfield, MI
J. Bučinskas, Baltimore, MD
E. Butkienė, Los Angeles, CA
R. Bužėnas, Los Angeles, CA
V. Čekanauskas, Lietuvos gen. konsulas,
Los Angeles, CA
R. Čibas, Australia
B. Čizikaitė, Chicago, IL
Kun. V. M. Cukuras, Putnam, CT
Dr. V. Dambrava, Venecuela
S. Damulis, Vista, CA
V. Datis, Los Angeles, CA
S. Daugėla, Santa Monica, CA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
J. Dičpinigaitis, MD,
Woodhaven, NY
A. Dičius, Santa Monica, CA
A. Didžiulis, Columbia
Dr. R. Dovydaitis, Dalton, PA
V. Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
A. Drukteinis, Bedford, NH
J. Dženkaitis, Glendale, CA
V. Dzigas, Omaha, NE
I. Gailiūnas, Vancouver, WA
A. Galdikas, Los Angeles, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
M. Gelžinis, Farmingdale, NY
R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
J. Girevičius, Ont., Canada
I. Goddard, Arcadia, CA
K. Gogelis, Redford, MI
K. Grigaitis, Santa Monica, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
J. Gumbilevičius, Winston, OR
I. Gurčinas, Los Angeles, CA
P. Gylis, Olympia, WA
R. Janowska, Norristown, PA
V. Janušonis, Dousman, WI
E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
A. Jocas, Santa Monica, CA
V. Jokūbaitis, Euclid, OH
E. Jonušas, Omaha, NE
A. Jonynas, Pacific Palisades, CA
S. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
J. Jurkūnas, Beverly Shores, IN
A. Kantvydas, Weston, Ont.
K. Karuža, Los Angeles, CA
Dr. B. Kasakaitis, Chicago, IL
J. Kazickas, PhD, Greenwich, CT
G. Kazlauskas, Calabasas, CA
Kun. G. Kijauskas, SJ,
Cleveland, OH
Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
Dr. L. Kriaučiūnas, Lockport, IL

Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
A. Kudirka, Puerto Rico.
S. Kudokas, Santa Monica, CA
C. Kulas, Southbury, CT
H. Kulber, Brooklyn, NY
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
C. Laucis, Chicago, IL
G. Levinskas, Creve Coeur, MO
E. Likanderis, Chicago, IL
J. Liudžius, New Britain, CT
J. Lukas, Woodbridge, CT
B. Macijauskienė, Sunny Hills, FL
K. Majauskas, Chicago, IL
J. Malin, Pt. Richey, FL
P. Manelis, Davis, CA
A. Markevičius, Santa Monica, CA
F. Masaitis, La Mirada, CA
V. Mažeika, Park Ridge, IL
A. ir L. Mažeikos, Marina
del Rey, CA
M. Merkevičius, Omaha, NE
V. Mileris, MD, Livonia, MI
C. Miles, Norristown, PA
A. Milius, Santa Monica, CA
J. Mulokas, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NV
A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
M.L. Namikai, Glendora, CA
L. Oksas, Los Angeles, CA
Kun. dr. A. Olšauskas, Los Angeles, CA
Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Palubinskas, New York, NY
D. Paškevičius, Santa Monica, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
V. Pažėmenas, San Carlos, CA
V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
F. Petrauskas, Syracuse, NY
J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
J. Pleinys, Hamilton, Ont.
P. Pranis, Vista, CA
V. Prasčiūnas, San Pedro, CA
Rev. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
Kun. V. Radvina, Cloverdale, CA
Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
K. Raudys, Toronto, Ont.
V. Raulinaitis, Chatsworth, CA
K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
A. Rugys, W. Palm Bch., FL
E. Sabalienė, Los Angeles, CA
Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
R. Sakas, Glendale, CA
C. Šarpalis, Baltimore, MD
A. Šatas, Cicero, IL
K. Savickus, Oak Lawn, IL
E. Sawatzky, San Jose, CA
D. Schmutzer, Glendale, CA
M. R. Shalins, Woodhaven, NY
A. Sinkys, New York, NY
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
V. Skirgaila, MD, Rancho Palos Verdes,
CA
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
V. Smailis, Pt. Charlotte, FL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
E. Stirbys, Santa Monica, CA
D. Surantas, MD, Rockford, IL
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiškus, Collinsville, IL
A. Trainis, Richmond Hill, NY
C. K. Trečiokas, Union, NJ
L. Tumas, Santa Monica, CA
P. Uknes, Brooklyn, NY
P. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg, FL
P. Urbutis, Lighthouse Pt., FL
O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
A. Vaitkus, Belleville, IL
A. Vakselis, Richmond Hills, NY
Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY

V. Vebeliūnas, Richmond Hill, NY
V. Vidugiris, P.E. Palos Verdes, CA
A. Vitėnas, Holmdel, NJ
J. Vitėnas, Oxon Hill, MD
M. Volodka, Downers Grove, IL
S. Waitek, Brentwood, CA
A. Yutz, Munhall, PA
E. Žiaušys, Amsterdam, NY

“Lietuvių Dienų” garbės
prenumeratoriais skelbiami tie, kurie
kasmet prisiunčia po 35 dol.

Nauji žodynai

Gavome “Draugo” išleistus didesnio formato
žodynus: **Lietuvių—Anglų k.** žodynas 18 dol.
Anglų—Lietuvių k. žodynas 18 dol.
Užsakant paštu pridedama persiuntimui po 1.50
dol.

Marijaus Blyno “*Lietuvos senovės
paminklai*”, 262 pusl. gausiai iliustruota, su
visų Lietuvos senovės pilių istorijomis. Išleido
Kęstučio Jeronimo Butkaus Fondas. Kaina 10
dol.

P. Bagdono “*Likimo antspaudas*”, eilėraščiai.
114 pusl. Kaina 5 dol. Išleido Kražiškių Sam-
buris, Čikagoje.

Knygos skyrius “*Ka šerdis prabela*” —
poezija žemaitiškai.

Leonardo Šimučio “*Ilgesio valandėlės*”,
eilėraščiai. 227 pusl. Išleido Leonardas J. ir
Zita Šimučiai (vyriausias sūnus ir marti). Kaina
10 dol.

Vytės Nemunėlio “*Meškiukas Rudnosiukas*”,
muzikalinis vaidinimas vaikams. 44 pusl.
Muzika Giedrės Gudauskienės. V. Stančikaitės
ilustracijos. Išleido G. Gudauskienė, Los
Angeles, CA. Leidinys labai pravartus
mokykloms, jaunimo organizacijoms. Kaina 8
dol.

Aurelijos Balašaitienės “*Skeveldros*” — 425
pusl., kaina 10 dol.

Alės Rūtos “*Margu rašto keliu*”. Apysaka
biografiniais atspindžiais. “Darbininko”
premią laimėjusi knyga. Įdomiai aprašomas
poeto Bernardo Brazdžionio gyvenimas nuo pat
gimimo dienos. Tai su autorės vaizduote ir
tikrove supinti poeto gyvenimo įvykiai. Daug
citatų iš B. B. poezijos. 281 psl. Spausdino tėvų
Pranciškonų spaustuvė, Brooklyne. Viršelio ir
aplanko piešinys ir tituliniai užrašai Edmundo
Arbo. Kaina 10 dol.

Visos knygos gaunamos “*Lietuvių
Dienų*” redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, CA 90029; tel.: (213) 664—2919.
Užsakant paštu pridėti 1 dol. persiuntimo
išlaidoms.

PRISIŪSTA PAMINĖTI

Dr. Kazio Šidlausko “*Svarstybos visuomeni-
niais ir teisiniais klausimais*”, 216 psl., kaina
6 dol.
Išleido Leono XIII Fondas, Čikagoje.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Chicago, Ill.—"Patria", "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.

Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.

Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.

Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius

HENRIKAS BAJALIS

207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004

Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00

WBMD—750 Kilocycles

Šios programos vedėjai:

Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98

Petras Viščinis, vedėjas

173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—

Sekmadieniais

nuo 7 val. iki 8 val. ryto

iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas

Anglų kalbos skyrelis:

Frances Šlutienė

2646 W. 71st. St., Chicago, IL 60629

Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro

Visos laidos iš tos pačios stoties

WCEV 1450 AM banga

Programos vedėja:

Kazė Brazdžionytė

511 SO. NOLTON AVE.

WILLOW SPRINGS, IL 60480

tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121

Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS

13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM

Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK
LITHUANIAN BROADCASTING
SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR
SALOMEJA ŠMAIŽIENĖ
PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM
KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kiršteinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM

Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
Can.
Telefonas: (416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; Dr. J. Gailius
Circonvallazione Nomentana 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

ANKŲ ŠEIMA — savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510

— ir —

2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

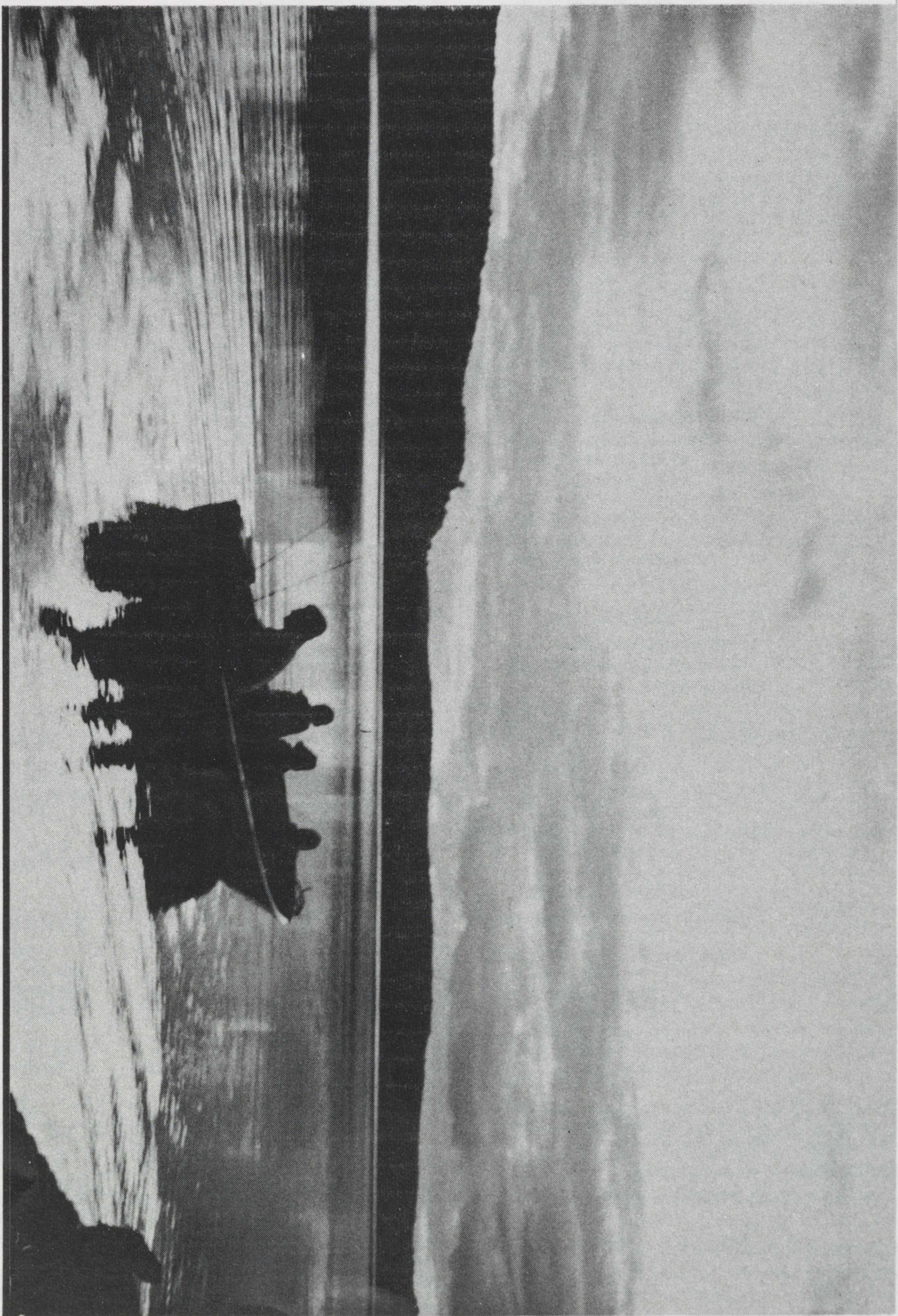
PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdūi—laisvajai Lietuvai padėti
atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

**Vytautas Tamulaitis mėškerojo su
vaikaičiais**

**Vytautas Tamulaitis fishing with his
grandchildren**